

J. Jasiewiczka R

Należność pocztowa opłacona ryczałtem.

Cena numeru 1 złoty.

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Rok XV.

WARSZAWA, 5 LUTEGO 1933 R.

Nr. 6

DOKOMPLETOWANE DRUKI I URZĄDZENIA MELDUNKOWE.

Wzór 1	zgłoszenie zamieszkania	100 sztuk	Zł. 0.90	Wzór 14	Karta wymeldowania	100 sztuk	Zł. 1.20
.. 2	.. zmiany miejsca zamieszkania	.. ..	1.10	.. A.	Dowód zmiany miejsca zamieszkania	100 ark.	4.—
.. 3	karta zameldowania	.. ..	1.—	.. A.	.. ..	1/2 ark. za 100 ark.	2.40
.. 4	.. wymeldowania	.. ..	1.10	.. B.	Dowód zamieszkania	100 sztuk	2.20
.. 3a	Karta zameldow. dla cudzoziemców	.. ..	1.10	.. C.	Zawładowienie	100 ..	2.20
.. 4a	Karta wymeldow. ..	.. ..	1.20	.. D.	Zawładowienie pół arkusza	100 szt. 2.15 za 1/4 ark.	1.40
.. 5	Karta meldunkowa dla osób podleg. powsz. obow. wojskowemu	.. ..	0.80	.. E.	Ponaglenie pół arkusza	100 .. 2.15 za 100 szt.	1.40
.. 6	Rejestr mieszkańców luźne arkusze	.. arkuszy	20.—	UWAGA: Wzór B i C zmniejszać więcej nie należy ze względu celowości druku.			
.. 6a	Skorowidz do rejestru mieszkańców (okólnik M. S. W. Nr. 65 25, IV. - 31 r. poz. 13)	.. ..	10.—	Domowe księgi meldunkowe § 2 Instr. M. S. W. po	15 ark. 30 kart	Zł. 1.75	
.. 7	Karta rodzinna	.. sztuk	9.—		25 .. 50 ..	2.75	
.. 8	Rejestr osób przyb. do gminy (luźne ark.)	.. arkuszy	5.50		50 .. 100 ..	4.15	
	W stanie zbroszowanym 24 ark.	1 zeszyt	2.—		100 .. 200 ..	7.50	
	w formie księgi oprawn. w płótno	50 ark. (100 kart)	7.70		zeszyt 12 ..	24 karty	1.20
	75 ..	150 ..	10.—	Koperta do dokumentów metrykalnych i innych	za 100 sztuk	8.25	
	100 ..	200 ..	12.—	Wyciąg z rejestru mieszkańców na całą rodzinę	100 ..	4.40	
	125 ..	250 ..	15.—	.. ..	100 ..	3.—	
	150 ..	300 ..	17.—	Doniesienie karne o przekroczeniu przepisów o ewidencji i kontroli ruchu ludn.	za 100 ..	2.40	
Wzór 8a	Rejestr dla osób opuszcz. gm. (luźne ark.)	100 ark.	5.50	Karta informacyjna dla biur meldunkowych	za 100 ..	2.—	
	w formie zbroszowanej	24 arkusze 1 zeszyt	2.—				
	Księga oprawn. w płótno po	50 ark. 100 kart	7.70				
	75 ..	150 ..	10.—				
	100 ..	200 ..	12.—				
	125 ..	250 ..	15.—				
	150 ..	300 ..	17.—				
Wzór 9	Rejestr domów luźne arkusze	100 arkuszy	Zł. 4.—				
	zbroszowane 12 arkuszy w jeden zeszyt	..	0.80				
	w formie księgi oprawn. po	25 ark. (50 kart)	2.50				
	50 ..	100 ..	4.—				
	75 ..	150 ..	5.—				
	100 ..	200 ..	7.50				
Wzór 10	Hotelowa książka meldunk.	50 ark. 100 kart	4.—				
.. 10	.. ..	100 .. 200 ..	7.50				
.. 10a	Lista osób przebywających	100 sztuk	2.—				
.. 11	Ankieta A	100 sztuk	0.80				
.. 11a	Arkusze zbiorczy do ankiety A. wzór 11	100 sztuk	2.—				
.. 12	Ankieta B	100 ..	0.80				
.. 13	Karta zameldowania dla hoteli (Dz. U. P. P. 20. V. 31 r. Nr. 47 poz. 409)	100 sztuk	1.—				

DODATKOWE WZORY.

Wzór Nr. 1	Poświadczenie zamieszkania po 100 szt.	zł. 2.40
Obliczenia ruchu ludności pomiędzy Polską, a Innymi państwami za 100 sztuk		zł. 2.40
Wzór Z 101	Zapotrzebowanie (Zapotrzebowanie wyciągu z ksiąg ludności oraz dokumentów metrykalnych) luźne arkusze po 100 sztuk	zł. 2.20
Wzór Z 103	Wezwanie (w sprawie osobistego stawiennictwa w gminie) w blokach po 100 sztuk	zł. 1.50
Wzór Z 104	Zapotrzebowanie (dokumentów metrykalnych) luźne arkusze po 100 sztuk	zł. 2.20
Wzór Z 105	Wypis z aktu urodzenia w blokach po 100 sztuk	zł. 2.—
Wzór Z 106	Wypis z aktu ślubu w blokach po 100 sztuk	zł. 2.20
Wzór Z 107	Wypis z aktu śmierci w blokach po 100 sztuk	zł. 2.—

Do cen podanych doliczamy faktyczne koszty ekspedycji i porta.

Zamówienia kierować pod adresem:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o. w Warszawie, Warszawa, ul. Śto-Krzyska 13.

Kupujcie wyroby krajowe!

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Warszawie

WARSZAWA, UL. ŚWIĘTOKRZYSKA 13, TELEFON 442-63

Konto czekowe w P. K. O. Nr. 1520.

Rachunek bieżący w Polskim Banku Komunalnym 479.

POLECAMY ŁASKAWEJ UWADZE KAS OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE MATERJAŁY PROPAGANDOWE NA DZIEŃ OSZCZĘDNOŚCI

Plakaty	Cena za sztukę zł. gr.
1. Plakat szkolny 50 x 70 cm. kolorowy.....	—,50
2. „Ja oszczędzam, a wyl?” 70 x 100 cm.....	—,75
3. Oszczędzajmy! 70 x 100 cm. (nowy plakat).....	—,75
4. „Oszczędność to droga do bogactwa”, 70 x 100 c. kol.....	—,55
5. „Oszczędność to wrota do szczęścia i dobrobytu” 70 x 100 cm.....	—,55

U w a g a: Nadruki na plakatach wyszczególnionych pod P. 2, 3, 4 i 5 wykonujemy według załączonych rękopisów (10 — 20 wyrazów) licząc 10 zł. za 100 szt., rękopisy wraz z zamówieniami prosimy nadsyłać najpóźniej do 1-ego października r. b., — po tym terminie wysyłać będziemy plakaty bez nadruków.

Pocztówki

Wykonujemy na żądanie miniaturę 1) plakatu szkolnego i 2) „Ja oszczędzam, a wyl?” i 3) „Oszczędzajmy!” z dowolnym nadrukiem (tylko dwadzieścia wyrazów). Pocztówka jest najdogodniejszą formą propagandy w szkołach i dla szerokiego ogółu.

Zamówienia przyjmujemy poczynając od pięciuset sztuk..... — 05

Książki

1. Długokęcki Jan „Jak zakładać i prowadzić szkolne kasy oszczędności” wydanie 1931 r.	1.20
2. A. K. Czyżowski „Szara Książeczka”.....	1.20
3. J. S. Rozlecki „Podręcznik dla komunalnych kas oszczędn.” cz. I	12.—

Broszurki

1. „Oszczędnością i pracą ludzie się bogacą”.....	—,12
2. Br. Dr. Kuźniarz „Praca i Oszczędność mądrością narodów”.....	—,12
3. R. Lenartowicz „Jak zaradzić biedzie na wsi”.....	—,40
4. S. Ostojewski „Wysiłkami dzieci i młodzieży do Potęgi Polski”	—,20
5. M. Kaczanowski „Droga do niezależności”.....	—,20
6. Marjan Wł. Tułacz „Oszczędność dźwignią postępu społecznego”	—,50
7. A. Malarz „Jak osiągnąć dobrobytu”.....	—,50
8. Ks. J. Makłowicz „Skarbnica narodowa”.....	—,15
9. Ks. J. Makłowicz „O oszczędności”.....	—,80
10. Janina Grajewska „Zbiorowy Czyn”.....	—,10
**11. Zofia Roguska „Jak Pan Saba nauczył się oszczędzać”.....	—,10
**12. Marja Ławrukjańcówna „Obrazki”	—,10
**13. Eugenia Szymusiakowa „Droga do fortuny”.....	—,12

U w a g a: Przy zamówieniach broszur poczynając od 1000 sztuk, możemy na 2 i 3 stronie okładki umieścić nadruk według nadesłanego rękopisu za doliczeniem zł. 24 za pierwszy tysiąc i za każdy następny po 6 zł.

Ulotki

	Cena za 100 sztuk zł. gr.
1. „Ziarnko do ziarnka, zbierze się miarka”.....	3.—
2. „Ucieka nędza przed tym co oszczędza”.....	6.—
*) 3. Marjan Pietras „Szóstaki i siódmaki”.....	4.—
***) 4. Stefan Chmieliński „Oszczędność”.....	4.—
*) 5. Marja Gajewska „Sknera”	4.—
6. Ks. J. Makłowicz „Złota klucza”.....	4.—
7. Ks. J. Makłowicz „Bezpieczna lokata”.....	4.—
8. Ks. J. Makłowicz „Martwa ręka”.....	4.—
9. „Czy robotnik może oszczędzać”.....	3.50
10. „Co zrobić aby kredyt na wsi był łatwy i tani”.....	3.50
11. „Oszczędność podwaliną dobrobytu”	3.50

U w a g a: 1. Ulotka „Ziarnko do ziarnka, zbierze się miarka”, przesnaczona jest specjalnie do propagandy oszczędności za pomocą skarbonki.

2. Pod ulotką pozostawione jest specjalne miejsce na nadruk nazwy kasy i jej adresu. Cena ulotki z nadrukiem za 500 szt. 20 złotych, za 1000 szt. 25 zł., za każdy następny tysiąc 20 zł.

U w a g a: Wydawnictwa zaopatrzone trzema gwiazdkami są nagrodzone, dwoma gwiazdkami wyróżnione i jedną gwiazdką odznaczone na konkursie Polskiego Banku Komunalnego.

Kalendarzyk kieszonkowy instytucji oszczędnościowych na rok 1933.

Cena Kalendarzyka kieszonkowego (format 7,5 x 11 cm., 80 stron druku i okładka z trójbarwną tytułową ilustracją) z nadrukiem czterech stron okładki żądanym tekstem, wyniesie przy zamówieniach, poczynając od 250 egz. 18 gr. za sztukę, następnie od 500 egz. 17 gr. za sztukę i od 1000 egz. 16 gr. za sztukę. Mniejsze ilości wysyłamy po cenie 15 gr. bez nadruku. Przy większych zamówieniach specjalne warunki.

Druki dla Szkolnych Kas Oszczędności w stanie luźnych arkuszy, zbroszurowane i inne:

1. Regulamin I dla S. K. O. w szkołach powszech. za 100 szt. sł.	5.00
2. „ „ „ II „ „ w szkołach średnich „ „ „	5.00
3. „ „ III Instytucyj oszcz. dla wsp. z S. K. O. „ „ „	5.00
4. Deklaracja S. K. O. o przystąpienie do wsp. z inst. osz. „ „	2.00
5. Księga kontroli skarbonek..... za 100 ark.	6.00
6. „ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy.....	1.00
„ „ „ zawartości skarbonek	100 ark. 6.00
„ „ „ 1 zeszyt zbrosz. 12 ark.	1.00
7. Mارهczki oszczędnościowe wartości 5 gr za 1000 sztuk.....	1.30
8. „ „ „ 10 „ „ „ „	1.30
9. „ „ „ 20 „ „ „ „	1.30
10. „ „ „ 50 „ „ „ „	1.30
11. Księga kontroli znaczków oszczędnościowych za 100 szt.	6.00
„ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 ark.	1.00
12. Karnecki do naklejania mareczek za 100 sztuk	2.00
„ „ „ z nadrukiem nazwy kasy za 1000 szt.	40.00
13. Arkusz zbiorczy dla wkładek w S. K. O. za 100 szt.....	6.00
14. Księga kontowa S. K. O. za 100 ark.....	6.00
„ „ „ 1 zeszyt zbroszurowany 12 arkuszy	1.00
15. Kartyony wkładowe S. K. O. do zapisów za 100 sztuk	3.00
16. Księga „Dziennik S. K. O.” „ „ „ „ ark.	6.00
„ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy	1.00
17. Deklaracje S. K. O. o przelew wkładek do inst. oszcz. za 100 szt.	2.00
18. „ „ zgody S. K. O. na wypłatę wkładek „ „ „ „	1.20
19. Wykaz wkładek oszczędn. i doliczonych % „ „ „ „	6.00
20. Księga kasowa S. K. O. „ „ „ „ ark.	6.00
„ „ „ 1 zeszyt zbroszur. 12 arkuszy	1.00
21. Skarbonka blaszana czterokolorowa za 100 sztuk	40.00
22. Plombownica z inicjałami nazwy Instytucji	18.00
23. Plomby za 1 kg.	2.30
24. Książeczki wkładowe za 100 szt.	20.00
„ „ „ „ z nadrukiem nazwy kasy	25.00

Prosimy wszystkie zainteresowane Instytucje przy nadawaniu zapotrzebowania na druki dla Szkolnych Kas Oszczędności o dokładne podawanie nazwy druków, ilości oraz stanu, w jakim mają być nadesłane, czy w luźnych arkuszach, czy zeszytach.

U W A G A: Podane w niniejszym prospekcie wzory wysyłamy na żądanie niezwłocznie jako okazowe wzory płatne.

Powyższy prospekt może nastęrczać pewne zapytania, prosimy uprzejmie takowe kierować pod naszym adresem a chętnie służyć będziemy wyczerpującymi wyjaśnieniami.

**Z A M Ó W I E N I A P R O S I M Y K I E R O W A Ć D O
Samorządowego Instytutu Wydawniczego, Sp. z O. O. w Warszawie, ul. Świętokrzyska 13.**

czas 13458/15/6

Wydano z dubletów
Bibl. Publ. m. st. W-wy

Zarząd Główny
Związku Zawodowego Pracowników
Samorządu Terytorjalnego i Gospodarstwa Publicznego
w Polsce.

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH.

NUMER POJEDYŃCZY 1 ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE P. K. O. Nr. 1520

REDAKCJA
WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 81 a
TELEFON 9-66-06.

ADMINISTRACJA
WARSZAWA, ŚW. KRZYSKA 13 m. 15
TELEFON 442-63.

Ceny ogłoszeń: Wolne miejsce na pierwszej str. okładki lub strona w tekście: 450 zł. — 1/2 str. 225 zł. — 1/4 str. 112 zł. 50 gr. Poza tekstem za stronę: 300 zł. — 1/2 str. 150 zł., 1/4 str. 75 zł. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 150 zł. 1/2 str. 75 zł. — 1/4 str. 37,50 zł.

Redaktor — Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński.

Komitet Redakcyjny: Aleksander Bogusławski, Henryk Le Brun, Wacław Gajewski, Władysław Korsak.

ROK XV.

WARSZAWA, 5 LUTEGO 1933 r.

Nr. 6

TREŚĆ Nr. 6: Ciężary ubezpieczeń społecznych — W. Stosunek samorządu terytorjalnego do izb rolniczych — K. Kohlmann. Pomiar miasta, ich regulacja i zabudowa w woj. białostockim — A. Rączaszek. Przegląd orzecznictwa. Sprawy bieżące. Ze Zrzeszenia Samorządów Powiatowych. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Komunikaty.

Ciężary ubezpieczeń społecznych

W związku z redukowaniem wydatków państwowych i samorządowych oraz z przeprowadzaną oszczędnością w administracji państwowej i samorządowej należy bacznie śledzić wydatki instytucyj ubezpieczeń społecznych oraz ich administrację. Dane, które poniżej przytaczamy, nie wykazują, aby dochody instytucyj ubezpieczeniowych podlegały re-

dukcji analogicznie do zmniejszających się sum dochodów skarbu i samorządu. Nie widzimy również przejawów oszczędności w administracji, pomimo reform i rządów komisarskich w Kasach Chorych. Dane poniższe podajemy według zestawień „Przełomu Gospodarczego“, zeszyt 24 z 15.XII.1932 r.

Łączne dochody ubezpieczeń społecznych i dochody ze składek.

	Łączne dochody				W tem dochody ze składek			
	1928	1929	1930	1931	1928	1929	1930	1931
w milionach złotych i wskaźnikach								
Ubezpieczenie na wypadek choroby:								
a) Kasy chorych bez G. Śląska	262,7 (100,0)	299,9 (114,2)	295,6 (112,5)	257,9 (98,2)	250,9 (100,0)	285,0 (113,6)	272,8 (108,7)	236,1 (94,1)
b) Kasy chorych na G. Śląsku.	34,4 (100,0)	40,4 (117,4)	40,3 (117,2)	35,6 (103,5)	31,7 (100,0)	37,3 (117,7)	36,8 (116,1)	32,0 (100,9)
Ubezpieczenie od wypadków:								
a) Zakład Ubezpieczeń od Wypadków we Lwowie (woj. centr., połudn. i wschodn.)	33,6 (100,0)	38,4 (114,3)	34,9 (103,9)	33,6 (100,0)	28,0 (100,0)	33,0 (117,9)	28,8 (102,9)	24,3 (86,8)
b) Zakład Ubezpieczeń od Wypadków w Król. Hucie (G. Śląsk)	11,6 (100,0)	13,8 (119,0)	16,2 (139,7)	16,9 (145,7)	11,4 (100,0)	13,6 (119,3)	15,7 (137,7)	16,8 (147,4)
c) Ubezpieczalnia Krajowa w Poznaniu (woj. zachodn.)	4,5 (100,0)	4,4 (97,8)	5,5 (122,2)	5,2 (115,6)	4,3 (100,0)	4,2 (97,7)	4,3 (100,0)	4,6 (107,0)
d) Zakład Ubezp. od Wypadków w Rolnictwie w Poznaniu (woj. zach.)	4,8 (100,0)	5,1 (106,3)	5,6 (116,7)	5,3* (110,4)	4,6 (100,0)	4,8 (104,3)	4,7 (102,2)	4,4* (95,7)
Ubezpieczenie inwalidztwa i starości:								
a) Zakład Ubezp. na Wypadek Inwalidztwa w Król. Hucie (G. Śląsk)	18,0 (100,0)	21,7 (120,6)	21,3 (118,3)	19,3 (107,2)	17,5 (100,0)	20,4 (116,6)	19,4 (110,9)	17,1 (97,7)
b) Ubezpieczalnia Krajowa w Poznaniu (woj. zachodn.)	15,7 (100,0)	16,4 (104,5)	15,2 (96,8)	14,2 (90,5)	13,8 (100,0)	13,9 (100,7)	12,5 (90,6)	11,0 (79,7)
c) Spółka Bracka w Tarnowskich Górach i Pszczyńskie Bractwo Górnicze (G. Śląsk — ubezp. górników)	22,3 (100,0)	28,7 (128,2)	27,9 (125,1)	26,7 (119,7)	20,4 (100,0)	25,8 (126,5)	25,1 (123,0)	22,8 (111,7)
d) Ubezpieczenie górników w Małopolsce	9 (100,0)	9 (100,0)	9 (100,0)	9 (100,0)	8 (100,0)	8 (100,0)	8 (100,0)	8 (100,0)
Ubezpieczenie emerytalne pracowników umysłowych (cały obszar Rzplitej)	71,7 (100,0)	95,5 (133,2)	104,1 (145,2)	113,3 (158,0)	63,8 (100,0)	79,7 (124,9)	83,0 (130,1)	82,5 (129,3)
Ubezpieczenie na wypadek braku pracy:								
a) Fundusz Bezrobocia (cały obszar Rzplitej)	51,0 (100,0)	52,8 (103,5)	48,9 (95,9)	44,2 (86,7)	32,1 (100,0)	34,1 (106,2)	32,0 (99,7)	28,6 (89,1)
b) Zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych (cały obszar Rzplitej)	18,7 (100,0)	23,1 (123,5)	22,2 (118,7)	24,1 (128,9)	14,6 (100,0)	18,6 (127,4)	19,4 (132,9)	19,4 (132,9)
Razem	549,9 (100,0)	641,1 (116,4)	638,6 (116,1)	597,2 (108,6)	493,9 (100,0)	571,3 (115,6)	555,3 (112,5)	500,4 (101,3)

*) Wobec braku ostatnich danych przyjęto zmniejszenie się dochodów w stosunku do 1930 r. — jak w Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu.

W-1749/78/194

Zaległości niepłaconych składek wzrastają stale tak jak i zaległości podatkowe.

	1928	1929	1930	1931
	w milionach złotych			
Kasy chorych (bez G. Śląska)	65,9	83,2	98,0	111,5
Ubezp. pracown. umysłowych:				
dział emerytalny	19,6	30,7	43,2	56,4
„ ubezp. braku pracy	3,6	7,0	9,9	13,1
Zakł. Ubezp. od Wyp. we Lwowie	13,5	17,6	21,2	24,4
Fundusz Bezrobocia	7,4	8,0	9,2	11,0

Widzimy, że pomimo wielkiej depresji gospodarczej, wszystkie instytucje ubezpieczeniowe czerpią z warsztatów pracy w r. 1931 większą nawet sumę składek aniżeli w r. 1928.

Stosunkowo więc ciężar ubezpieczeń wzrasta znacznie w porównaniu do ciężaru podatków państwowych i samorządowych. Przypomnijmy sobie, że ogólna suma dochodów zw. komunalnych z podatków w r. 1929/30 wynosiła 577 milionów zł., w r. 1930/31 — 392 milionów zł.

Nie wchodząc w całokształt gospodarki instytucji ubezpieczeniowych, zatrzymajmy się tylko na ich wydatkach administracyjnych.

Spodziewają się wszyscy, że wobec kursu oszczędnościowego wydatki administracyjne znacznie zmalały. Niestety cyfry przeczą temu.

Oto kilka cyfr oświetlających wydatki administracyjne w stosunku procentowym do składek:

	1928	1929	1930	1931
	w % składek			
Kasy chorych (bez G. Śląska)	9,1	9,3	9,9	11,0*
Fundusz Bezrobocia	9,8	11,0	11,6	12,1
Zakł. Ubezp. od Wyp. we Lwowie	13,9	12,8	14,1	16,8
Ubezp. pracown. umysłowych:				
dział emerytalny	3,9	4,2	4,7	4,6
„ ubezp. braku pracy	4,4	5,3	6,3	10,3

Największe znaczenie mają dla nas Kasy Chorych, których suma składek wynosi więcej niż połowę ogólnej wysokości składek ubezpieczeniowych.

Na ich działalność Ministerstwo Opieki Społecznej zwróciło największą uwagę i otoczyło troskliwą opieką. Dlaczego więc zamiast poprawy widzimy znaczne pogorszenie, gdyż suma wydatków administracyjnych rośnie z roku na rok, tak w sumach bezwzględnych jak i w ustosunkowaniu się procentem składek do świadczeń.

Nawet w największych kasach, gdzie usprawnienie administracji powinno dać największe rezultaty, widzimy prawie nieprzerwany wzrost wydatków administracyjnych.

*) Na podstawie sprawozdań rachunkowych 211 kas.

Koszty administracji w większych kasach chorych w latach 1928 — 1931.

	1928	1929	1930	1931
	w tysiącach zł. i w % składek			
Warszawa	3,580	3,899	4,063	4,078
	8,02%	7,67%	7,96%	9,07%
Łódź	2,060	2,252	2,250	2,110
	7,76%	8,31%	9,51%	9,36%
Sosnowiec	1,085	1,175	1,171	1,044
	7,81%	7,36%	8,08%	8,44%
Kraków	766	982	1,049	1,001
	9,01%	10,03%	10,45%	10,67%
Poznań	700	900	965	853
	7,34%	7,31%	8,51%	8,60%
Lwów	698	835	914	893
	8,91%	9,22%	9,83%	9,84%
Drohobycz	451	489	363	395
	11,52%	12,20%	9,05%	11,66%
Wilno	395	425	421	416
	12,02%	11,18%	10,41%	11,50%
Bielsko	322	363	388	413
	7,13%	7,07%	8,52%	10,90%
Warszawa Powiat	301	388	432	422
	8,11%	9,34%	11,27%	10,22%

Inaczej jest w związkach samorządowych. Zmniejsza się tam ogólna suma wydatków, ale w jeszcze szybszym tempie zmniejszają się wydatki administracyjne.

	Gminy wiejskie		Młasta		Powiaty	
	1929/30	32/33	29/30	32/33	29/30	32/33
Ogólna suma wydatków	127	120	442	384	155	120
Administracyjne	51	44	103	83	28	20

(Polska Gospodarcza Nr. 52 artykuł A. Iwanki).

Czyżby te cyfry wskazywały, że niezadowolenie powszechne, jakie wywołują Kasy Chorych, ma swoje uzasadnienie „murowane“, oparte na danych zaczerpniętych ze sprawozdań? Dlaczego do instytucji ubezpieczeniowych nie posyła się Komisji Oszczędnościowych, jak się to czyni w samorządzie, który przecież swoje wydatki redukuje stale i wydatnie? Dlatego, sądzę, że byłoby słuszne powołanie do życia Komisji, składających się z wybitnych przedstawicieli samorządu terytorjalnego i gospodarczego, którzyby zbadali stan gospodarki i organizacji instytucji ubezpieczeń społecznych a przede wszystkim Kas Chorych.

W.

Stosunek samorządu terytorjalnego do izb rolniczych

W Dzienniku Ustaw R. P. Nr. 2 z r. b. ogłoszono jednolity tekst rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. o izbach rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 39 z 1928 r.) z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych rozporządzeniami Prezydenta Rzplitej z dnia 21 maja 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 51/32 r.), z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67/32 r.) i z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94 32 r.) z zastosowaniem nowej numeracji poszczególnych artykułów i ich części.

Jednocześnie z ukazaniem się powyższych jednolitych przepisów prawnych — czynione są przygotowania do zorganizowania izb rolniczych na całym terytorjum Państwa (z wyjątkiem województwa śląskiego).

Powstaje obecnie pytanie, jaki stosunek powinien zaistnieć pomiędzy nowopowstającymi izbami rolniczymi a samorządem terytorjalnym, ściślej mówiąc — między izbami rolniczymi a powiatowymi związkami komunalnymi, które w latach dobrej konjunktury rozbudowały dość znacznie swoje agendy w zakresie popierania rolnictwa.

Art. 12 ujednoliconego rozporządzenia o izbach rolniczych ustala, że przy wypełnianiu swych zadań w zakresie samodzielnego popierania rolnictwa — izby rolnicze powinny utrzymywać w swej pracy stałą i ścisłą łączność z pracami jednostek samorządu terytorjalnego, działających w okręgu izby.

W tym celu, jak głosi wymieniony artykuł, „izby rolnicze mogą za zgodą właściwych organów samorządu terytorjalnego powierzać poszczególnym jednostkom tego samorządu prowadzenie prac, należących do zakresu działania izby, i wzajemnie na wniosek właściwych organów samorządu terytorjalnego przyjmować od poszczególnych jednostek tego samorządu prowadzenie zapoczątkowanych przez nie prac”.

Pozatem art. 8 lit. c powołanego rozporządzenia określa, że do zadań izb rolniczych, m. in., należy „współdziałanie z władzami rządowymi i samorządowymi we wszelkich sprawach dotyczących rolnictwa, w szczególności zaś przy wykonywaniu przez te władze nadzoru nad działalnością powiatowych samorządów terytorjalnych i zapewnieniu jednolitości prowadzonej przez te samorzady akcji w dziedzinie rolnictwa”.

Że sprawa możliwie dokładnego unormowania wzajemnej współpracy pomiędzy izbami rolniczymi a powiatowymi związkami komunalnymi jest podstawowym warunkiem, pomyślnego i racjonalnego rozwoju działalności nowopowstających izb rolniczych, w szczególności jeśli mowa o województwach wschodnich i centralnych, tego dowodem jest ostatnio odbyta narada (w dniu 25.I. r. b.) w Komisji dla spraw izb rolniczych przy Związku Organizacji Rolniczych R. P. — W czasie tej narady p. Stanisław Miklaszewski, Dyr. Biura Pracy Społecznej, wygłosił obszerny referat p. t. „stosunek izb rolniczych do samorządu terytorjalnego”. Ogólne wnioski, jakie wypływają z tego referatu są następujące:

1) Ze względu na to, że wprowadzenie izb rolniczych w obecnym stanie rzeczy nie zmienia zakresu

ustawowo określonych obowiązków samorządu powiatowego, dotyczących popierania rolnictwa, jako też nie uszczupla źródeł dochodowych (?), zastrzeżonych ustawą o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych na rzecz tego samorządu — ogólne zasady działalności sejmików powiatowych w dziedzinie popierania rolnictwa, ustalone instrukcją Ministerstwa Rolnictwa i Reform Roln. wydaną w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych w 1929 r. — są nadal aktualne z uwzględnieniem pewnych zmian, wynikających z faktu wprowadzenia izb rolniczych.

2) W dziedzinie szkolnictwa rolniczego dążyć należy do stopniowego przejścia przez izby niższych (ludowych) szkół rolniczych, przyczem, jako etap przejściowy zastosowany być może, m. in., system tworzenia okręgów szkolnych (w składzie kilku sąsiednich powiatów), opartych na racjonalnym rozłożeniu ciężarów prowadzenia szkół pomiędzy większą liczbą jednostek komunalnych z przekazaniem organom izby rolniczej nadzoru i kontroli nad administrowaniem temi szkołami.

3) O ile chodzi o rolnicze zakłady doświadczalne i fermy utrzymywane przez powiatowe związki komunalne — izby rolnicze powinny dążyć do przejścia w pierwszym rzędzie zakładów doświadczalnych, dostosowując je do praktycznych potrzeb rolnictwa określonego rejonu (z wyłączeniem, t. zw. ferm powiatowych, które powinny być traktowane, jako objekty gospodarcze o znaczeniu wyłącznie lokalnym i pod tym kątem widzenia celowość ich prowadzenia powinna być oceniana).

4) W dziedzinie akcji meljoracyjnej, którą samorzady terytorjalne powinny się nadal zajmować i popierać, pażadaniem jest także zorganizowanie przy izbie rolniczej przy udziale finansowym powiatów danego województwa — referatu meljoracyjnego w celu nadzoru nad konserwacją, doractwa wodno - prawnego, opieki nad spółkami wodnymi i t. p. Należy rozważyć także sprawę ewent. przejścia przez izby rolnicze biur meljoracyjnych, utworzonych swego czasu przy udziale finansowym sejmików powiatowych niektórych województw — przez okręgowe dyrekcje robót publicznych. Należy specjalnie rozpatrzyć możliwości częściowego przejścia przez izby rolnicze na terenie województw południowych (izba lwowska) — agend meljoracyjnych b. T. W. S.

Akcja zalesiania nieużytków powinna być nadal prowadzona przez powiaty pod nadzorem technicznym inspektoratu leśnego właściwej izby rolniczej.

5) W zakresie komunalnej służby weterynaryjnej rola izby ograniczy się do współdziałania jej referatu fachowego z sejmikami powiatowymi, do czasu ewent. przelania na izby rolnicze niektórych uprawnień władz państwowych w zakresie nadzoru nad działalnością miejscowych organów służby weterynaryjnej.

6) Inne obowiązki powiatowych związków komunalnych, wynikające z obowiązujących przepisów, a odnoszące się, m. in., do popierania hodowli (ustawa o nadzorze nad buhajami), tępienia chwastów i szkodników roślin i t. d. powinny być nadal wykonywane pod kontrolą fachową organów izby rolniczej.

7) Popieranie prac miejscowych społecznych organizacji rolniczych w drodze ich subwencjonowania z funduszków komunalnych — jest nadal pożądanym i koniecznym, w ramach ogólnego programu akcji popierania rolnictwa na obszarze województwa, opracowanego przez izbę przy współudziale zainteresowanych powiatowych związków komunalnych i organizacji społeczno-rolniczych.

8) Instruktorjaty rolnicze na terenie powiatu powinny w zasadzie działać przy organizacjach społeczno-rolniczych pod fachową kontrolą izby rolniczej. Wskazaniem jest, aby koszty utrzymania instruktorów rolniczych były pokrywane (w całości lub częściowo) ze stałych zasiłków rocznych powiatowych związków komunalnych. Pożądanym jest również udzielanie przez izby rolnicze pewnych zasiłków organizacjom rolniczym na utrzymanie personelu fachowego w powiatach (z wyłączeniem kosztów utrzymania biur i sekretariatów O. T. O. i K. R., które powinny być z reguły pokrywane z własnych funduszków organizacji).

9) Szczególnie doniosłe znaczenie dla ścisłego kontaktu izb rolniczych z pracą samorządu terytorjalnego miałyby zagwarantowanie przy okazji dokonywanej obecnie zmiany ustawodawstwa w zakresie samorządu terytorjalnego — reprezentacji izb w organach uchwalających powiatowych związków komunalnych.

10) Regulaminy sejmikowych komisji rolniczych (jakoteż wszelkich organów kolegjalnych, powoływanych przy instytucjach i zakładach rolniczych, prowadzonych przez samorządy (powiatowe) powinny gwarantować udział przedstawicieli samorządu rolniczego (izb) w pracach tych komisji za pośrednictwem radców izby z terenów danego powiatu, jak i delegowanych przez izbę specjalistów. Sprawozdania i uchwały sejmików powiatowych i ich komisji w sprawach, dotyczących życia gospodarczego powiatu, powinny być przesyłane w odpisie izbom rolniczym.

11) Preliminarze budżetowe powiatowych związków komunalnych (dział popierania rolnictwa) powinny być przed ich uchwaleniem przez Wydziały i Sejmiki Powiatowe, uzgadniane z izbami rolniczymi.

Specjalna instrukcja Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych powinna uregulować szczegółowo, tryb opinjowania przez izby budżetów powiatowych związków komunalnych przed zatwierdzeniem ich przez właściwe Wydziały Wojewódzkie.

12) Powinien być sprecyzowany w drodze odpowiednich zarządzeń obowiązek współdziałania organów administracji komunalnej gmin i powiatów z pracami izb rolniczych na terenie, a to w myśl postanowień art. 15 powołanego na wstępie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o izbach rolniczych.

W dość obszernej dyskusji nad referatem p. Miklaszewskiego przewijała się jedna zasadnicza myśl, a mianowicie, że izby rolnicze są powołane w pierwszym rzędzie do obrony interesów rolnictwa, dla tego też jednomyślnie powzięto rezolucję, aby nowopowstałe izby rolnicze zorganizowały należycie referaty ekonomiczne, których zadaniem będzie opracowywanie m. i., konkretnych zagadnień w zakresie rolnictwa, a opracowany w ten sposób materiał służyć ma repre-

zentacji rolniczej jako broń w wywalczeniu słusznych postulatów całego stanu rolniczego na płaszczyźnie ogólnopolskiej. A więc podstawowym zadaniem izb rolniczych ma być przede wszystkim — obrona interesów rolnictwa.

Sprawy, dotyczące techniki rolniczej, mające na celu podniesienie wytwórczości wsi — mają być odsunięte w początkowej fazie istnienia izb, jeszcze mało zasobnych w środki materialne, na plan dalszy. Stąd też zdaniem zebranych przedstawicieli rolnictwa — izby rolnicze nie powinny na razie przystępować do zbyt pochopnego podejmowania poszczególnych działań w zakresie popierania rolnictwa — od powiatowych związków komunalnych, nawet tych działań, które zgodnie z odnośnymi postanowieniami rozporządzenia — powinny być w pierwszym rzędzie przez izby rolnicze prowadzone, a wymienione w tymże rozporządzeniu jako podstawowe i samodzielne zadania izb rolniczych, mianowicie: zakładanie oraz utrzymywanie szkół rolniczych i organizowanie doświadczalni, a więc utrzymywanie i prowadzenie zakładów doświadczalnych. Czy takie postawienie sprawy przez przedstawicieli sfer rolniczych jest słuszne? Sądzymy, że może niezupełnie.

Rozpatrzmy z kolei wysunięte wnioski z referatu p. Dyr. Miklaszewskiego, a wyszczególnione wyżej:

Nie zupełnie podzielalibyśmy zdanie Szanownego Referenta, że „wprowadzenie izb rolniczych nie uszczupla źródeł finansowych“ powiatowych związków komunalnych, bowiem odebranie przez izby rolnicze tymże związkom 50% kwot uzyskiwanych z tytułu dodatku samorządowego do państwowego podatku gruntowego na rzecz nieistniejącego na danym terenie samorządu wojewódzkiego, jest bądź co bądź pewnym uszczupleniem wymienionych źródeł finansowych.

Jeżeli chodzi o przejmowanie szkolnictwa rolniczego, to postulat wysunięty przez p. Dyr. Miklaszewskiego wydaje się zupełnie słuszny. Szkoły rolnicze powinny być utrzymywane przez izby rolnicze i sądzymy, że poszczególne związki komunalne bardzo chętnie działają ten odstępia wymienionym izbom. Powiaty nie są naogół w stanie samodzielnie szkoły te utrzymywać, zwłaszcza, że najczęściej sąsiednie powiatowe związki komunalne nie są absolutnie skłonne do współdziałania w tym zakresie, tak jakby to nakazywał ogólny interes publiczny. Jesteśmy również zdania, że już najzupełniej dojrzałą jest sprawa zmiany nieżywej ustawy z dnia 9 lipca 1920 r. o ludowych szkołach rolniczych, określającej iż każdy powiat musi wybudować i prowadzić co najmniej 2 szkoły rolnicze — męską i żeńską.

Również słusznym wydaje się postulat odnośnie przejęcia przez izby rolnicze zakładów doświadczalnych, prowadzonych przez związki komunalne. Prowadzenie tego rodzaju zakładów jest bardziej celowe w szerszym zakresie i pod fachowym kierownictwem.

Jeżeli chodzi o meljoracje, to w zakresie meljoracji szczegółowych powinny izby rolnicze przejąć całkowity nadzór nad pracami spółek wodnych, udzielać im niezbędnych fachowych instrukcji i porad, a tak w zakresie meljoracji podstawowych jak i szczegółowych zorganizować należyty nadzór i opiekę nad konserwacją robót dokonanych. Brak tej opieki i nadzoru daje się szczególnie odczuwać, na-

tomiast poszczególne powiatowe związki komunalne nie są w możności utrzymywania specjalnych technik meljoracyjnych i należytego zorganizowania tej opieki. Fatalne skutki braku fachowego nadzoru w tej dziedzinie są ogólnie znane.

Trudno byłoby się pogodzić bez zastrzeżeń ze stanowiskiem p. Dyr. Miklaszewskiego odnośnie subwencjonowania dobrowolnych organizacji rolniczych, na których, w myśl odnośnych postanowień wymienionego na wstępie rozporządzenia, ma się w szczególności oprzeć działalność izb rolniczych.

Organizacje społeczno-rolnicze, w większości wypadków nie spełniają obecnie tej roli, jaka bywa im niekiedy przez ich zwolenników przypisywana. I nie bez pewnej słuszności stawia pytanie p. Dunin-Markiewicz w artykule swoim, zamieszczonym w Nr. 48 „Samorządu“ z r. ub., czy tam, gdzie organizacje te są bezdusznym tworem (opartym tylko na subwencjach) jest celowa ich dalsza egzystencja? A co się stanie z chwilą całkowitego cofnięcia organizacjom tym subwencji państwowych, co nastąpić ma z dniem 1-go kwietnia r. b.? Należy sądzić, że rozpocznie się silny a bezskuteczny napór o subwencje na poszczególne związki komunalne. I dlatego wydaje nam się, że działalność izb rolniczych na terenie województw centralnych i wschodnich opierać się będzie raczej na powiatowych związkach komunalnych a nie na organizacjach rolniczych, jak głosi ustawa.

Jak zawsze i wszędzie są i tu wyjątki. Otóż tam, gdzie organizacje społeczno-rolnicze istotnie dobrze i sprawnie działają, opierając się nie tylko na subwencjach, ale również na własnych środkach, tam powinny one doznać opieki i poparcia finansowego ze strony powiatowych związków komunalnych, a praca ich musi ściśle harmonizować z ogólnym planem prac w zakresie rolnictwa, opracowanym przez powiatową komisję rolną.

Takie same zastrzeżenie mamy odnośnie propozycji Szanownego Referenta podporządkowania cał-

kowicie instruktorów rolnych w powiatach, działającym tam organizacjom społeczno-rolniczym.

Co się tyczy wniosku p. Dyr. Miklaszewskiego, zmierzającego do zapewnienia, przy okazji reformy ustawodawstwa samorządowego, w reprezentacji samorządu terytorjalnego udziału przedstawicieli izb rolniczych, to właściwie jest to wniosek nieistotny, bowiem rozporządzenie o izbach (art. 25) przewiduje udział w organach tych izb przedstawicieli związków komunalnych z danego obszaru, a więc będą oni niewątpliwie jako radcowie samorządu rolniczego reprezentować jednocześnie pewne słuszne interesy izb rolniczych w organach samorządu terytorjalnego.

Wydaje się natomiast zupełnie słuszny postulat zapewnienia regulaminowo udziału radców izby rolniczej z danego powiatu w powiatowej komisji rolnej. Również wydaje się być celowe zasięgnięcie opinii izb rolniczych przy opracowywaniu działu wydatków na popieranie rolnictwa, przewidywanych w budżetach powiatowych związków komunalnych.

W odnośnych przepisach wykonawczych powinien być ujęty w ściśle określonych granicach art. 15 rozporządzenia o izbach rolniczych, ustalający o b o w i ą z e k współdziałania organów administracji komunalnej gmin i powiatów w pracach izby w terenie. Postawienie tego przepisu prawnego w tak szerokim pojęciu nie jest pożądane i może on wywołać w przyszłości liczne zatargi pomiędzy organami izb rolniczych i samorządu terytorjalnego.

W zakończeniu moich luźnych uwag, pragnąłbym podkreślić, iż skoro powołanie izb rolniczych do życia staje się już faktem dokonany (decyzja zapadła w tym względzie na Radzie Ministrów w dniu 30.I r. b.), to powstaje siłą rzeczy nieodzowna potrzeba harmonijnej współpracy tych izb z samorządem terytorjalnym w imię pomyślnego rozwoju rolnictwa i dobrobytu wsi.

K. Kohlmann.

Pomiary miast, ich regulacja i zabudowa w woj. Białostockiem

(Próba rozwiązania sprawy w skali wojewódzkiej).

W Nr. Nr. 37 i 42 „Samorządu“ z 1931 roku w artykule pod tyt. „Najważniejszy problem miast“ omówiliśmy potrzebę i doniosłe znaczenie opracowania dla miast b. Kongresówki i Kresów planów zabudowania i regulacji.

Stwierdziliśmy wówczas, że fatalny stan zabudowy i urządzeń naszych miast i miasteczek, czyni z nich odrażające „dziury prowincjonalne“, niezdolne do wytworzenia własnego, żywego tętna życia umysłowego, kulturalnego, a co zatem idzie — i gospodarczego. Stwierdziliśmy, że stan ten jest w znacznej mierze rezultatem braku wszelkiej planowości w zabudowie i rozwoju tych miast. Bezplanowa, chaotyczna zabudowa miast b. Kongresówki i Kresów spowodowała:

a) niewyzyskanie naturalnych warunków poło-

żenia wielu miast (miasto, leżące nad jeziorem czy rzeką niczem najczęściej nie wiąże się z tym najważniejszym elementem krajobrazu);

b) chaos i nieprawidłowość rozplanowania dzielnic, czego wynikiem najbardziej przykrym jest pomieszanie dzielnic mieszkalnych z fabrycznymi i handlowymi (hałaśliwe tartaki, cuchnące garbarnie w centrach mieszkalnych);

c) złe warunki komunikacyjne (w centrum ruchliwym miast ulice za wąskie i krzywe, na przedmieściach — ulice zbyt szerokie, kosztowne do utrzymania);

d) powstawanie dzielnic dzikich, z organizmem miasta nienależycie lub zupełnie niezwiązanym;

e) brak placów w dyspozycji gminy miejskiej na cele użyteczności publicznej;

f) bezplanowość i dorywczość w polityce inwestycyjnej gmin miejskich.

Tych wszystkich wad i konsekwencji nie do naprawienia mogłyby miasta uniknąć, rozbudowując się na zasadzie przemyślanego, wszechstronnie opracowanego planu zabudowy. Wygotowany przez zdolnych urbanistów plan taki dałby w rezultacie pozytywnie:

1) należyte wyzyskanie warunków położenia dla stworzenia akcentów piękna i estetyki;

2) logiczne rozplanowanie dzielnic, oddzielnie fabrycznych, handlowo - przemysłowych; mieszkalnych, gwarantując ludności możliwie najhigieniczniejsze i wygodne warunki mieszkania w dzielnicach cichych, wśród ogrodów i parków; lokując jednocześnie dzielnice fabryczne w pobliżu arterij komunikacyjnych (kolej — splaw);

3) założenie prawidłowej, celowej sieci ulic o szerokości i urządzeniu, dostosowanym do charakteru dzielnic; stworzenie — w razie istnienia warunków po temu — odpowiednich arterij spacerowych, bulwarów nadrzecznych i t. p.;

4) regulując zabudowę terenów podmiejskich, zapobiegłby powstawaniu w większych miastach dzikich, a zwartych dzielnic zamieszkałych przez biedotę, „lumpenproletariat”, dzielnic, których nędza, szpetota, ciasnota i brud mieszkań staje się sprzyjającą pożywką dla hodowli elementu przestępczego;

5) uporządkowanie terenowej polityki gminy miejskiej;

6) umożliwienie wprowadzenia planowości w inwestycyjną politykę miast przez pokonanie trudności w uzyskiwaniu placów na te lub inne cele użyteczności publicznej.

W rezultacie powyższych (przytoczonych z powołanego artykułu) sformułowań daliśmy wyraz przekonaniu, że sporządzenie planów zabudowy i regulacji dla miast b. Kongresówki i Kresów uznać należy za najważniejszy aktualnie problem tych miast.

Przed sporządzeniem planów regulacji i zabudowania muszą być opracowane plany pomiarowe miast (sytuacyjny i wysokościowe), ustalające szczegółowo stan własności nieruchomości miejskich (rejestr) i ich granice.

Sporządzenie planów pomiarowych miast jest stonkowo bardzo kosztowne (analizę szczegółową przyczyn i skutków tego stanu rzeczy daliśmy w powołanym wyżej artykule, Nr. 42 „Samorządu” z 1931 roku). Tak np. Magistrat m. Białegostoku na zasadzie umowy z firmą prywatną zapłacić ma za sporządzenie planu pomiarowego sumę 450.000 zł.; Magistrat m. Grodna około 150.000 zł. Wygórowane ceny pomiarów spowodowały, że np. w województwie Białostockim na 49 miast, dwa zaledwie prowadzą prace nad sporządzeniem planów pomiarowych, planów zaś regulacji i zabudowy nie posiada i nie opracowuje żadne miasto.

Przeprowadzenie pomiarów miast za tańszą cenę, mniejszym nakładem środków jest możliwe tylko drogą scentralizowania tej pracy, jednoczesnego jej podjęcia i przeprowadzenia dla całego szeregu miast (paru powiatów lub całego województwa). Dotychczas

nie mieliśmy w kraju prób takiego zorganizowania tej pracy.

Obecnie mamy w tej dziedzinie do zanotowania bardzo poważny fakt: przy Wydziale Wojewódzkim w Białymstoku powstaje na zasadzie uchwały tegoż Wydziału z dnia 23 marca 1932 roku samodzielny Referat Pomiarów, Regulacji i Zabudowy miast, którego celem będzie dokonywanie zdjęć i planów pomiarowych miast niewydzielonych z powiatów, oraz osad i ważniejszych osiedli wiejskich na terenie całego województwa, a następnie — opracowanie planów regulacji i zabudowy tych miast i osiedli.

Pragniemy podzielić się z Czytelnikami pewnymi szczegółami tego interesującego poczynania.

Organizacyjnie Referat jest pomysłany jako przedsięwzięcie samorządu wojewódzkiego i pracować będzie jako składowa część biura Wydziału Wojewódzkiego i pod bezpośrednim zwierzchnictwem naczelnika Wydziału Samorządowego. Wszelkie czynności administracyjne i biurowe Referatu załatwiać będzie istniejący personel (sekretarz) Wydziału Wojewódzkiego, Referat więc z tego tytułu nie poniesie żadnych kosztów administracyjnych, ewentualnie kosztą te będą minimalne.

Dla wykonania właściwego zadania pomiarów miast zaangażowani zostaną, jako pracownicy kontraktowi dwaj lub trzej (w miarę możliwości i rozwoju prac w szybkim tempie — więcej) zdolni geometrzy do prac nad sporządzeniem planów pomiarowych miast. Nadzór techniczny nad fachowymi pracami Referatu mieć będzie Wydział Robót Publicznych Urzędu Wojewódzkiego, co zapewni prawidłowe i z przepisami zgodne ich wykonanie.

Traktując zagadnienie w skali wojewódzkiej, zyskuje się idealną możliwość najracjonalniejszego poprowadzenia pracy — pomiary będą bowiem przede wszystkim sporządzane dla tych miast, które tego z wielu względów wymagają, a więc tam, gdzie przeprowadza się lub w najbliższym czasie będzie się przeprowadzać scalenie gruntów. Szybkie sporządzenie planów pomiarowych tych miast i opracowanie następnie dla nich planów regulacji i zabudowy przed przeprowadzeniem scalenia — pozwoli urzędowi ziemskiemu uwzględnić przy scaleniu wszystkie interesy terenowe miasta, zarówno: a) przez wydzielenie z ogólnej powierzchni scaleniowej do jego dyspozycji terenów, przewidzianych w planie zabudowy na cele użyteczności publicznej (art. 7 ustawy o postępowaniu scaleniowym), jak i w wypadku, gdy miasto posiada tereny własne, b) przez przydzielenie ich miastu tam, gdzie plan zabudowy przewiduje rozwój i dalszą rozbudowę miasta, a więc gmina miejska stanie się monopolistą placów budowlanych i ustalając tanie ceny na place i dogodne warunki ich sprzedaży będzie mogła skutecznie ułatwiać i ożywić ruch budowlany.

Referat będzie prowadził prace pomiarowe tak długo, aż w odpowiedniej kolejności wszystkie miasta zostaną pomierzone.

Zadania swe Referat ogranicza w zasadzie do miast niewydziałonych, świadomie eliminując miasta wydzielone, jako bardziej przygotowane do samodzielnego rozwiązania tej pracy, co nie wyklucza, że może podjąć te prace po porozumieniu i odpowiednim ułożeniu się z miastami.

Należy podkreślić, że od uznania poszczególnych samorządów zależy powierzenie opracowania planów Referatowi, praca jednak referatu zapewnia tak poważne korzyści samorządom, że — należy przypuszczać — ogarnie wszystkie zainteresowane miasta.

Koszt sporządzonego przez Referat planu pomiarowego będzie niepomernie tańszy, niż gdyby każde miasto rozwiązywało sprawę na własną rękę. Na potanieńczenie to wpłynę kilka czynników:

a) odpada zysk przedsiębiorcy (Referat będzie bowiem pobierał za dokonaną pracę zwrot faktycznych kosztów), który przez geometrę przy podejmowaniu prac na własną rękę jest kalkulowany bardzo wysoko z przewidywaniem ogromnych rezerw na nieprzewidziane wydatki (patrz wyżej powołany artykuł w Nr. 42 „Samorządu” z 1931 r.), b) Referat zdoła napewno wyjednać u władz centralnych złagodzenie szeregu wymogów technicznych, obowiązujących przy pomiarach, do granic, zapewniających wyniki wystarczające w zupełności dla celów praktycznych regulacji i zabudowy. A więc — odpaść tu powinna triangulacja, której wykonanie wynosi obecnie przeciętnie 30% ogólnego kosztu sporządzenia planów pomiarowych, a — jak twierdzą stanowczo fachowcy — gdy chodzi o miasta małe i osiedla — zakładanie sieci triangulacyjnej jest najzupełniej zbędne. Geometry prywatni nie domagali się złagodzenia tych przepisów od b. Min. Robót Publ., bo — ostatecznie — raczej nie leży to w ich interesie, pomniejsza bowiem ilość robót pomiarowych przy danym obiekcie.

Po sporządzeniu planów pomiarowych Referat przystąpi do opracowania planów regulacji i zabudowy tych miast. Dwie będą stosowane drogi — albo sporządzać będzie te plany personel własny Referatu (architekt urbanista), albo też — jeśli chodzi o miasta ciekawsze pod względem warunków położenia (jezioro, rzeka) lub ze względu na historyczną przeszłość i posiadane zabytki — drogą ogłaszania konkursów na sporządzenie planów. W obu wypadkach decydować ma o przyjęciu planu odpowiednia Komisja fachowców, powołana przez Wojewodę.

W jaki sposób organizacyjnie i umownie ustalony będzie stosunek prawny Referatu do miast, dla których sporządzane będą plany pomiarowe regulacji i zabudowy?

Artykuł 21 Rozp. Prez. Rzeczypospolitej z dn. 16. II.1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. Ust. Nr. 23 poz. 202) postanawia, że „do sporządzenia planów zabudowania są powołane: a) w miastach, wydzielonych z powiatu — magistraty; b) w gminach miejskich, niewydziałonych z powiatów i w gminach wiejskich — wydziały powiatowe”.

Sprawa przeto nawiązania stosunku umownego sprowadza się do nawiązania tego stosunku pomiędzy Wydziałem Wojewódzkim a danym Wy-

działem Powiatowym, co nie nastęca żadnych trudności — potrzebna jest jedynie uchwała Wydziału Powiatowego o powierzenie sporządzenia planu pomiarowego miast X. Y. Z. Referatowi na warunkach regulaminem Referatu określonych. Na zasadzie takiej uchwały Przewodniczący Wydziałów Powiatowych zawierają będą odpowiednią umowę z Wydziałem Wojewódzkim (naszem zdaniem wystarczyłoby pismo Przewodniczącego Wydziału Pow., zamawiające wykonanie planu z dołączeniem odnośnej uchwały Wydziału Pow.).

W tych warunkach Referat pracować będzie bezpośrednio z Wydziałami Powiatowymi.

Z kolei chodzi o sprawę pokrycia kosztów. Na zasadzie art. 37 powołanego Rozporządzenia obowiązek pokrycia kosztów sporządzenia planów obciąża odnośne miasta, a nie Wydziały Powiatowe. Stąd też Wydziały Powiatowe otrzymują od miast pełne pokrycie kosztów sporządzenia tych planów (pomiarowych, regulacji i zabudowy), względnie Wydziały Powiatowe władne będą wstawić do budżetów miast zainteresowanych odpowiednie kwoty przymusowo, o ile miasta same tego nie uczynią.

Regulamin Referatu (który podajemy w „sprawach bieżących”) przewiduje zgodnie z powyższym ustępem, że w zasadzie miasta pokryć mają całkowity faktyczny koszt sporządzenia dla nich planów pomiarowych regulacji i zabudowy. Będzie to: koszt materiału, pensja geometry za czas poświęcony pracy nad danym obiektem i koszt sporządzenia planu regulacji i zabudowy przez fachowca-urbanistę. Od zasady tej mogłyby być w praktyce stosowane odstępstwa na korzyść miast, o ileby referat uzyskał pewne środki od władz centralnych w formie subsydjów lub o ileby posiadał środki własne z budżetu Wydziału Wojewódzkiego.

Wskazanem jest, aby z roku na rok — o ile to możliwe — wszystkie miasta i Wydziały Powiatowe wstawiały do swoich budżetów minimalne choćby kwoty, z których gromadzić się będzie fundusz na cele ich pomiarzenia i sporządzenia planów regulacji i zabudowy. Fundusze te, przekazywane być winny Wydziałowi Wojewódzkiemu za pośrednictwem Wydziałów Powiatowych. Wydział Wojewódzki (Referat) zapisywać je będzie na dobro odnośnych miast i pokrywać z nich następnie kosztą sporządzenia planów w tych miastach. Miasta (i odnośne Wydziały Powiatowe), gdzie prace będą prowadzone w danym roku, winnyby — wedle wskazówek regulaminu Referatu — preliminować kwoty znaczniejsze (acz niekoniecznie w jednym roku) pokrywające pełny koszt robót. Referat będzie miał możliwość spłaty te rozkładać na pewien okres.

Wydziały powiatowe, chociaż nie są do tego zobowiązane, powinnyby dla ułatwienia miastom sfinansowania tych prac również preliminować na ten cel z własnych środków pewne kwoty. Oczywiście — będą mogły na zasadzie art. 37, wyżej cytowanego, wycofać następnie od zainteresowanych miast sumy, ze swego budżetu wypłacone.

Dla ułatwienia Wydziałom Powiatowym ich akcji o preliminowanie w budżetach miast pewnych sum na te cele może być przez Wojewodę na zasadzie art. 24 powołanego rozporządzenia wyznaczony Wydziałom

Powiatowym termin sporządzenia planów dla odnośnych miast, co stworzy — poza wszelką dyskusją — podstawę prawną do przymusowego preeliminowania na ten cel stosownych kredytów w budżetach miast.

Powiatowe Związki Komunalne i gminy miejskie, na których terenie podjęte będą prace Referatu, a które nie będą mogły w danym roku (jeśli chodzi o okres kryzysu) przeznaczyć z własnego budżetu odpowiedniej kwoty na cele pomiarów, będą mogły zaciągnąć za interwencją Wydziału Wojewódzkiego odpowiednią pożyczkę długoterminową, nisko oprocentowaną, z Banku Gospodarstwa Krajowego, który na ten cel postawił do dyspozycji Pana Wojewody Białostockiego odpowiedni kredyt; pieniądze uzyskane z pożyczki przelane będą przez Wydziały Powiatowe lub Magistraty bezpośrednio do Wydziału Wojewódzkiego — konto Referatu, gdzie będą zapisane na dobro odnośnego Wydziału Powiatowego lub miasta. Oczywiście — względy praktyczne i zasady prac wyżej określone, przemawiają za tem, aby pożyczki zaciągały i wszelkie rozrachunki z Wydziałem Wojewódzkim prowadziły Wydziały Powiatowe, a następnie one już pomieszczały w budżetach odnośnych miast niewydziałonych odpowiednie raty amortyzacyjne na umorzenie powyższego kredytu.

Dzięki zainteresowaniu, jakim sprawę wyżej opisaną darzy Wojewoda Białostocki, oraz dzięki stanowisku Wydziału Wojewódzkiego, który w dniu 23. III.1932 r. uchwalił Referat utworzyć — prace przygotowawcze są w toku i od początku roku budżetowego (najprawdopodobniej od 15 kwietnia) Referat zostanie uruchomiony. Jeśli plany i zamierzenia powołanych czynników zostaną sprężyście zrealizowane —

wszystkie miasta Województwa w okresie 8 — 10 lat mogą zostać pomierzone, uzyskać plany regulacji i zabudowy i w ramach tych planów mogą rozpocząć planową gospodarkę budowlaną i inwestycyjną. Jakie to będzie mieć znaczenie dla rozwoju miast i roli, jaką winny one odgrywać w życiu gospodarczym, społecznym i kulturalnym prowincji — nie trzeba chyba podkreślać.

Z drugiej strony — próba Białostockiego Wydziału Wojewódzkiego jest interesującym wskazaniem nowych zadań samorządu Wojewódzkiego, wskazaniem — ze względu na doniosłość problemu — godnym specjalnego podkreślenia.

Oczywista — praktyka nada pracom tu opisanym treść i formę w szczegółach może nieco inaczej określić. W swoim czasie nie omieszkamy podzielić się z Czytelnikami informacjami o pracach i doświadczeniach Referatu.

Jeszcze jedna uwaga. Nastręczać się może pytanie, czy podejmowanie nowych zadań samorządu w okresie gospodarczego kryzysu jest usprawiedliwione. Na pytanie takie odpowiedzieć należy z całą stanowczością twierdząco. Właśnie teraz jest czas na zajęcie się tą podstawową sprawą dla miast; dziś — gdy z powodu kryzysu miasta zaniechały inwestycji — będzie dla nich ogromną, nieocenioną zdobyczą, jeśli w tym okresie wegetacyjnego życia przygotowują się przez opracowanie planów zabudowy i regulacji (w sposób celowo zorganizowany i tanim kosztem) — do świadomego realizowania swych zadań w okresie polepszenia konjunktury.

Antoni Rączaszek.

Przegląd orzecznictwa

W SPRAWIE OPŁAT ZA NADMIERNE ZUŻYCIE DRÓG.

Okoliczność, iż nadmierne zużycie drogi spowodowane zostało przez dostawców surowca do cukrowni podwodami, stanowiącemi własność tychże dostawców przy transporcie, dokonanym na ich rachunek, nie stanowi przeszkody do pociągnięcia właściciela cukrowni do obowiązku świadczenia opłat drogowych na zasadzie postanowienia art. 23 ustawy z dnia 10.XII.1920 r. Dz. U. poz. 32/1921 r.

(Z wyroku N. T. A. z dnia 11 stycznia 1933 r. L. rej. 9930/30).

Na zasadzie art. 23 ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych, poz. 32 Dz. Ust. z roku 1921, wydał Poznański Wojewódzki Związek Komunalny statut w przedmiocie pobierania opłat za nadmierne zużywanie dróg wojewódzkich w Województwie Poznańskim z tem, że statut powyższy wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1928 r.

Wedle § 1 cyt. statutu obowiązane są do uiszczenia osobnej opłaty na rzecz Poznańskiego Krajowego Związku Komunalnego wszystkie przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, które nadmiernie zużywają drogi wojewódzkie w Województwie Poznańskim, jak fabryki, cegielnie, tartaki mechaniczne, cukrownie, młyny i t. p. Statut powyższy zatwierdzony został przez Ministerstwo Robót Publicznych i ogłoszony tak w Poznańskim Dzienniku wojewódzkim, jak i w orędownikach powiatowych.

Opierając się na postanowieniach cyt. statutu, wymierzyło Starostwo Krajowe w Poznaniu cukrowni w Miejskiej Górcie opłatę za nadmierne zużywanie dróg wojewódzkich w roku 1928/29.

Przeciw temu wymiarowi wniosła cukrownia odwołanie, w którym podniosła oprócz innych, w skardze nie przytoczonych, zarzutów, ten, iż 1) cukrownia wogóle nie używa dróg wojewódzkich, wobec czego nie może być pociągnięta do opłacania opłat z tytułu zużycia dróg, a nadto zarzut, iż 2) opłaty za nadmierne zużywanie dróg wojewódzkich są opłatami specjalnemi w myśl art. 31 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, poz. 747/23, Dz. Ust., i winny być pobierane w stosunku do wartości osiągniętych korzyści materialnych lub udogodnień, tymczasem opłaty są wymierzane w stosunku odwrotnie proporcjonalnym do korzyści, osiągniętych przez cukrownię.

Decyzją z dnia 5 listopada 1930 r. Wydział Wojewódzki w Poznaniu oddalił odwołanie cukrowni, motywując swą decyzję tem, że opłaty za nadmierne zużywanie dróg wojewódzkich uiszczają przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe także w tych wypadkach, gdy transport na szosie do przedsiębiorstwa i od przedsiębiorstwa wykonuje nie przedsiębiorca lecz dostawca.

Przeciw tej decyzji skierowana jest skarga do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, w której cukrownia podnosi następujące zarzuty:

1) Pozwana władza nie rozprawiła się ze szkodą dla skarżącej z zarzutem odwołania, iż wymiar opłaty jest niezgodny z postanowieniami art. 31 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom. z dnia 11 sierpnia 1923 r., według których opłaty specjalne pobierane być winny w stosunku do wartości osiągniętych korzyści gospodarczych względnie udogodnień.

2) Wymiar spornej opłaty opiera się na mylnej interpretacji postanowień § 1 statutu Poznańskiego Krajowego Związku Komunalnego oraz art. 23 ustawy drogowej, wedle których pociągane być mogą do udziału w kosztach budowy

i utrzymania dróg tylko przedsiębiorstwa „nadmiernie zużywające drogi”. O ile jednak chodzi o skarżącą cukrownię, powyższe kryterjum nie zachodzi, gdyż cukrownia, mając dojazd kolejowy na samo podwórze fabryczne, wcale dróg wojewódzkich nie zużywa, lecz czynią to tylko plantatorzy buraków, dowożąc buraki do cukrowni, względnie na wagon kolejowy stacji załadowania, względnie zabierając z cukrowni wysłodki buraczane. Wobec powyższego, zdaniem skargi, cukrownia bezwzględnie nie jest obowiązana do ponoszenia kosztów za nadmierne zużywanie dróg, po których są dokonywane przewozy przez osoby postronne.

...Przystępując do rozważania zarzutów skargi, stwierdza N. T. A., iż zastępca skarżącej z powołaniem się na orzecznictwo N. T. A-go cofnął zarzut skargi, dotyczący niezgodności wymiaru opłaty z postanowieniami art. 31 o tymcz. uregl. finans. komun. z dnia 11 sierpnia 1923 r., wobec czego N. T. A. zarzutu skargi, podniesionego w powyższej płaszczyźnie nie rozpatrywał.

Co się zaś tyczy meritum sprawy, to podnieść należy, iż — czego zresztą skarga bynajmniej nie kwestjonowała — postanowienia statutu Poznańskiego Związku Komunalnego w przedmiocie pobierania opłat za nadmierne zużywanie dróg wojewódzkich w województwie Poznańskim nie pozostają w żadnej sprzeczności z postanowieniami art. 23 ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r., poz. 32/21 r. Dz. Ust. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych. Cytowany bowiem przepis upoważnia związki samorządowe do pociągania do udziału w kosztach budowy i utrzymania dróg przedsiębiorstwa, zużywające nadmiernie drogi, odnośny zaś statut Poznańskiego Wojewódzkiego Związku Komunalnego, na którym się wymiar spornej opłaty opiera, moment nadmiernego zużycia dróg wojewódzkich wysuwa jako kryterjum uzasadnienia obowiązku podatkowego (vide § 1) w odniesieniu do przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych. Spór toczy się jedynie odnośnie do kwestji wykładni postanowień cytowanego statutu, względnie art. 23 ustawy drogowej, a mianowicie, czy do ponoszenia opłat za nadmierne zużycie dróg pociągnięte być mogą przedsiębiorstwa przemysłowe tylko wtedy, jeżeli zużycie dróg spowodowane zostało pojazdami, stanowiącemi własność odnośnego przedsiębiorstwa, lub gdy transport temi drogami odbywa się na rachunek tego przedsiębiorstwa. Skarżąca bowiem stoi na tem stanowisku, iż tak dowóz buraków do cukrowni, jak i wywóz wysłodków buraczanych z cukrowni dokonywany bywa drogami wojewódzkimi nie na rachunek cukrowni, lecz przez dostawców na ich koszt względnie rachunek, z czego wniossek, iż tylko ci ostatni, a nie cukrownia, pociągnięci być mogą do spornej opłaty.

Argumentacji tej nie mógł uznać N. T. A. za słuszną. Ustawodawca, pociągając w art. 23 ustawy drogowej przedsiębiorstwa przemysłowe, czy też handlowe, do udziału w kosztach budowy i utrzymania dróg na zasadzie kryterjum nadmiernego zużycia dróg, miał na myśli gospodarczy charakter danego przedsiębiorstwa i całokształt interesów przedsiębiorstwa. Jak bowiem z jednej strony nie jest wystarczającym do pociągnięcia danego przedsiębiorstwa do udziału w kosztach budowy i utrzymania dróg na zasadzie tego artykułu sam moment zużycia dróg, nie przewyższający zwyczajnej normy, w jakiej wszyscy interesanci drogi zużywają,

tak z drugiej strony ocena kwestji nadmiernego zużycia drogi dokonana być winna pod kątem widzenia związku transportów, dokonanych na drogach, z istnieniem danego przedsiębiorstwa. W konsekwencji powyższego i zgodnie z zasadą, wyrażoną w wyroku N. T. A-go z dnia 9 listopada 1932 r. L. rej. 7592/30, wydanym w sprawie firmy „młyn wodno-parowy T. Zalewski i Sz. Lemberger”, na karb danego przedsiębiorstwa iść muszą wszystkie transporty drogami publicznymi, czy to surowców odstawianych do przeróbki, czy też produktów, wytworzonych przez przedsiębiorstwo, a to niezależnie od momentu, czyją własność stanowią odnośne podwozy, względnie kto ponosi koszt transportu, czy dane przemysłowe przedsiębiorstwo, czy też dostawca surowca, względnie nabywca produktu. Te ostatnie bowiem momenty, zależne wyłącznie tylko od woli interesowanych, a mianowicie wzajemnych układów, nie mogą być kryterjami, od których obowiązek świadczenia daniny po stronie przedsiębiorstwa przemysłowego miałby być uzależnionym.

Gdy zatem w rozpoznawanej sprawie transporty towarów przez plantatorów uskuteczniały były oczywiście ze względu na istnienie cukrowni, jako przedsiębiorstwa przemysłowego, dla którego buraki stanowiły konieczny do produkcji surowiec, gdy dalej wywóz wyłoków buraczanych, jako produktu ubocznego cukrowni, pozostawał również w związku bezpośrednim z gospodarczym charakterem tegoż zakładu przemysłowego, przeto także zużycie dróg wojewódzkich, dokonane przez dostawców surowca, zaliczone być winno na rzecz cukrowni i uzasadnia pociągnięcie skarżącej pod obowiązek podatkowy w myśl art. 23 ustawy drogowej.

Z powyższych względów N. T. A. oddalił skargę, jako nieuzasadnioną.

W SPRAWIE ŚWIADCZEŃ DROGOWYCH.

Pociągnięcie spółki akcyjnej do świadczeń drogowych w stosunku do trzech rodzajów bezpośrednich podatków, przez nią opłacanych (przemysłowego, gruntowego i od nieruchomości), znajduje uzasadnienie w przepisie art. 30 ust. drog. z dnia 10 grudnia 1920 r. dz. ust. poz. 32/1921 r.

(Z wyroku N. T. A. z dnia 23 stycznia 1933 r. L. rej. 9903/30).

Urząd gminy Suchedniów wymierzył Spółce Akc. „Suchedniowska Fabryka Odlewów i Huta Ludwików” na rok budżetowy 1929/30 tytułem opłat szarwarkowych kwotę 2.308 zł. 90 gr., obliczając tę daninę w stosunku procentowym do podatku gruntowego, ceny świadectwa przemysłowego i państwowego podatku od budynków.

Odwołania przeciwko powyższemu wymiarowi nie uwzględnił Wydział Powiatowy w Kielcach orzeczeniem z dnia 15 października 1930 r.

Orzeczenie to jest przedmiotem skargi do N. T. A-go, w której skarżąca Spółka podniosła zarzut, że gmina zastosowała trzy podstawy do wymierzenia daniny — grunta, budynki i świadectwo przemysłowe, tak jakby fabryka składała się z trzech różnych obiektów, z których każdy mógłby stanowić dla niej oddzielne źródło dochodu, w rzeczywistości zaś każdy z tych obiektów oddzielnie nie posiada żadnego znaczenia a dopiero złączone razem stanowią jeden obiekt, mianowicie fabrykę. To też nie jej poszczególne części, lecz tylko całość może być traktowana jako źródło, podlegające opodatkowaniu. Pogląd taki rozwinął i uzasadnił N. T. A. w wyroku z dnia 16 czerwca 1926 r. L. rej. 171/25.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył, co następuje.

Wymiar świadczeń drogowych względnie opłat zastępczych opiera się na przepisach art. 28 — 33 ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r., dz. ust. poz. 32/1921 r. Według art. 30 tej ustawy do świadczeń drogowych w naturze mogą być pociągani wszyscy mieszkańcy gmin, opłacający podatki bezpośrednio, w stosunku do wysokości opłacanych przez nich podatków bezpośrednich.

Ponieważ bezspornem jest w sprawie, że skarżąca Spółka opłaca podatki bezpośrednio: gruntowy, budynkowy i przemysłowy (świadcstwo przemysłowe), przeto wymiar świadczeń drogowych w stosunku do każdego z tych podatków znajduje swe prawne uzasadnienie w postanowieniu powołanego art. 30.

Wywody skarżącej Spółki, że budynki, grunta

pod nimi i maszyny tworzą jedno przedsiębiorstwo przemysłowe i nie mogą być obciążone świadczeniami cddzielnie, nie są trafne, gdyż skarżąca Spółka, jako taka, jest płatniczką nie tylko państwowego podatku przemysłowego ale ponadto także, jako właścicielka gruntu i właścicielka budynków, płatniczką państwowego podatku gruntowego i państwowego podatku od nieruchomości. Wobec tego przyjęcie tych trzech podatków do stosunkowego obciążenia świadczeniami drogowymi w naturze skarżącej Spółki nie sprzeciwia się przepisowi art. 30. Powołany w skardze wyrok N. T. A-go z 16 czerwca 1929 r. L. rej. 171/25 dotyczył opłaty drogowej opartej na art. 19 ustawy i zajmował się wyłącznie wykładnią indywidualnego statutu komunalnego, zczem powołanie się na ten wyrok dla uzasadnienia art. 30 ustawy jest chybione.

Sprawy bieżące

PODATEK WOJSKOWY — WYJAŚNIENIE.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało w powyższej sprawie okólnik (Nr. 6 z dn. 27.I.1932 r.) do wszystkich pp. wojewodów treści następującej:

„W związku z wątpliwościami, jakie nastęrczyło stosowanie w praktyce przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 24.VIII.31 r. o podatku wojskowym, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Min. Spraw Wojskowych wyjaśnia, co następuje:

Osoby, przeniesione do rezerwy w myśl art. 60 ustawy o powsz. obow. wojsk., które przesłużyły w wojsku ponad 5 miesięcy nie podlegają obowiązkowi opłacania podatku wojskowego.

Jakkolwiek na podstawie § 13 rozporządzenia wykazy osób, obowiązanych do opłacania podatku wojskowego na zasadzie § 1 p. d i e sporządzają powiatowi komendanci uzupełnień, to jednak urzędy gminne wiedzieć powinny, że wojskowo-lekarska komisja szpitalna wydaje orzeczenie co do stanu zdrowia szeregowca odbywającego obowiązkową czynną służbę wojskową tylko w pierwszych 3-ch tygodniach jego służby wojskowej. Orzeczenie to jest ostateczne i nie wymaga zatwierdzenia Szefa Sanitarnego O. K.

W późniejszym okresie czynnej służby wojskowej, t. j. po upływie 3-ch tygodni od dnia wcielenia do szeregów poddawani są podoficerowie i szeregowcy normalnemu postępowaniu rewizyjnemu, przy czem orzeczenie wydaje wojskowo-lekarska komisja rewizyjna. Orzeczenie wojskowo-lekarskiej komisji rewizyjnej staje się prawomocne dopiero po zatwierdzeniu przez Szefa Sanitarnego O. K.

Poza tem normalne postępowanie rewizyjne obowiązuje również przed upływem 3-ch tygodni, o ile zaszedł wypadek, mogący powodować uszkodzenie zdrowia na skutek pełnienia służby wojskowej.

W wypadkach wątpliwych przy obciążeniu podatkiem osób określonych w p. p. d i e § 1 należy zwracać się do właściwych komendantów uzupełnień.

Czas czynnej służby wojskowej w formacjach wyszczególnionych w § 517 p. b rozp. wyk. do ustawy o powsz. obow. wojsk. podlega zaliczeniu na poczet obowiązkowej czynnej służby wojskowej na zasadzie art. 120 powołanej ustawy, a tem samem służby te są równoznaczne w rozumieniu ustępu ostatniego § 2 rozporządzenia Rady Ministrów o podatku wojskowym.

Dotyczy to również niżej wyszczególnionych formacyj, w których odbyta służbę zalicza się na pcczet obowiązkowej służby wojskowej na zasadzie indywidualnych rozkazów Ministra Spraw Wojskowych zgodnie z postanowieniami ostatniego ustępu powołanego paragrafu rozporządzenia wykonawczego do ustawy:

1. Organizacje plebiscytowe na Górnym śląsku w okresie od dnia 19.II.1919 r. do dnia 1.IX.1921 r.
2. Organizacje plebiscytowe na Śląsku Cieszyńskim w okresie od dnia 1.IX.1918 r. do dnia 30.IX.1920 r.
3. Organizacje wojskowe na Śpiszu i Orawie w okresie od dnia 1.IX.1919 r. do dnia 1.VII.1920 r.
4. Straż Mazurska lub podległe jej Lotne Oddziały Bojowe (L. O. B.) na Warmji i Mazurach w okresie od dnia 1.II.1920 r. do dnia 15.VII.1920 r.
5. „Związek Bezpieczeństwa Kraju“ w latach 1921 — 1922 i pierwszej połowie 1923 r.
6. „Milicja Wojskowa“ w latach 1918 i 1919 lecz tylko na froncie.
7. „Pogotowie Młodzieży Obrony Kresów“, „Samobrona Wileńska“, „Związek Obrony Ojczyzny“ i „Oddziały Ochotnicze Okręgu Wileńskiego“.
8. Samoobrona Ziemi Grodzieńskiej.
9. Kompanja Szkolna gen. Wejtko.
10. Ochotnicza Legja Obywatelska we Lwowie.
11. Wojska Ukraińskiej Republiki Ludowej w okresie od dnia 10.IV.1920 r. do dnia 17.III.1921 r.

Zaliczenia tej służby dokonują P. K. U.

Za ochotniczą służbę wojskową, uprawniającą do zwolnienia od obowiązku opłacania podatku wojskowego na zasadzie § 2 rozporządzenia Rady Ministrów, uważać należy służbę wojskową małoletnich

odbyłą w okresie mobilizacji, gdyż służbę tę zalicza się na poczet obowiązkowej czynnej służby wojskowej.

W myśl p. d § 3 rozporządzenia są w poszczególnym roku podatkowym zwolnieni od obowiązku opłacania podatku wojskowego ci z pośród osób wymienionych w § 1 tego rozporządzenia, którzy przed poborem ukończyli co najmniej I stopień p. w. i po poborze w danym roku podatkowym co najmniej przez 6 miesięcy brali nadal czynny udział w pracy przysp. wojsk.

Pracy przysposobienia wojskowego w rozumieniu § 3 t. j. w hufcach nie może zastąpić jedynie fakt należenia do organizacji Związku Strzeleckiego lub Harcerstwa Polskiego bez wykonania programowych ćwiczeń przysposobienia wojskowego.

Zwolnienie zatem od obowiązku opłacania przez dane osoby podatku wojskowego może nastąpić jedynie na podstawie zaświadczeń, do których wystawienia jest kompetentny tylko ten komendant powiatowy przysposobienia wojskowego, w którego ścisłej ewidencji znajdują się ćwiczący w hufcach przysp. wojsk. zarówno przedpoborowi, jak i rezerwiści.

Obowiązujący wzór zaświadczenia załącza się.

Osoby stanu duchownego, korzystające z ulgi art. 55 ust. o powsz. obow. wojsk. nie podlegają obowiązkowi opłacania podatku wojskowego, jako nie objęte przepisem art. 90 powołanej ustawy.

Osoby stanu duchownego wyznania rzymskokatolickiego, które uzyskały ulgę z art. 55 ustawy po poborze, a przy poborze zostały zakwalifikowane do kat. C, D lub E, nie podlegają również obowiązkowi opłacania podatku wojskowego z chwilą przyznania im tej ulgi.

Obowiązani do opłacania podatku wojskowego synowie gospodarzy rolnych, którzy pozostają na utrzymaniu rodziców i pracują w ich gospodarstwie, a sami nie posiadają własnego gospodarstwa — powinni sami opłacać podatek.

W razie nieściągalności podatku od płatnika, nie należy ściągać należnego podatku od rodziców płatnika.

Podatek w takich wypadkach powinien być bądź umorzony, bądź też egzekwowany od podatnika, gdy zdobędzie on własne środki utrzymania.

Okólnik niniejszy, który pośrednio wiąże się z okólnikami Nr. 46 z dn. 13.IV.1932 r. (Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr. 6, poz. 74) i 117 z dn. 30.IX.1932 r. (Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr. 15, poz. 117), należy podać do wiadomości podległych Panom Wojewodom urzędów gminnych (magistratów)".

REGULAMIN

samodzielnego Referatu Pomiarowego, Regulacji i Zabudowy miast przy Wydziale Wojewódzkim w Białymstoku.

§ 1.

Przy Wydziale Wojewódzkim zgodnie z jej uchwałą z dnia 23.III.1932 r. tworzy się Samodzielny Referat Pomiarów, Regulacji i Zabudowy miast pod technicznym kierownictwem Wydziału Robót Publicznych.

Referat dzieli się na 3 podreferaty: 1) ogólnoadministracyjny, 2) pomiarowy, 3) regulacji i zabudowy miast.

POWOŁANIE DO ŻYCIA IZB ROLNICZYCH.

Na posiedzeniu w dniu 30 stycznia r. b. Rada Ministrów uchwaliła powołać do życia izby rolnicze, do zorganizowania których przystępuje obecnie Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych.

Izby rolnicze mają być zorganizowane w 2 etapach. Kolejno powołane zostaną do życia izby rolnicze w Kielcach, Lublinie, Łucku i Wilnie, a następnie w Białymstoku, Lwowie i Łodzi.

Izba rolnicza we Lwowie objąć ma województwa: lwowskie, tarnopolskie i stanisławowskie; izba rolnicza w Wilnie: województwa: wileńskie i nowogródzkie. Natomiast inne izby rolnicze obejmować mają teren jednego województwa, a więc okręg danej izby pokrywać się będzie z terenem danego województwa.

Izby rolnicze dla województw krakowskiego i poleskiego zostaną uruchomione w terminie późniejszym w każdym bądź razie w roku bieżącym. Odroczenie tego terminu nastąpiło wskutek pewnych trudności lokalnych.

Jak wiadomo izby rolnicze działać będą na podstawie jedolitych przepisów prawnych ogłoszonych w Dzienniku Ustaw Nr. 2 z r. b., a zadaniem ich jest wytyczenie planowej pracy w zakresie popierania rolnictwa na danym terenie.

SKŁAD NOWEGO WYDZIAŁU WOJEWÓDZKIEGO W WOJEWÓDZTWIE LWOWSKIM.

Minister Spraw Wewnętrznych reskrytem z dnia 26.I.1933 r. na zasadzie art. 115 ustępu drugiego rozp. Prezydenta Rp. z dnia 19.I.1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (D. U. R. P. Nr. 11, poz. 86) powołał na nową 4-ro letnią kadencję na członków wydziału wojewódzkiego we Lwowie:

1) Seweryna Dolańskiego — wł. dóbr w Grębowie powiatu Samborskiego,
2) Inż. Jerzego Kozickiego, dyrektora S. A. „Nafta“ w Drohobyczu.

3) Włodzimierza Decykiewicza, emerytowanego wiceprezydenta b. Namiestnictwa i b. czł. Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie,

na zastępców:

1) Karola Pączka, rolnika powiatu rzeszowskiego,

2) Wilhelma Brandstæettera, przemysłowca ze Lwowa,

3) Michała Haracha, rolnika z powiatu Sokalskiego.

Kierownikiem technicznym podreferatu pomiarowego jest inżynier geometra, podreferatu regulacji i zabudowy miast — inżynier - architekt, przydzieleni przez Wydział Robót Publicznych, ewentualnie zaangażowani samodzielnie przez Wydział Wojewódzki.

Rachunkowość i biurowość Referatu załatwia i prowadzi sekretarz Wydziału Wojewódzkiego.

§ 2.

Celem Referatu jest:

- a) podreferatu ogólnoadministracyjnego:
- 1) opracowanie budżetu referatu,

- 2) zebranie materiałów co do planu pracy i
- 3) wszelkie inne sprawy, poza technicznymi.
- b) podreferatu pomiarowego:
- 4) samodzielne dokonywanie zdjęć pomiarowych, sytuacyjnych i wysokościowych miast, niewydziałonych z powiatów w Województwie Białostockim, osad i ważniejszych osiedli wiejskich;
- c) podreferatu regulacji i zabudowy:
- 5) opracowywanie planów regulacji i zabudowy tych miast bądź samodzielnie, bądź przez ogłoszenie konkursów z nagrodami;
- d) celem wszystkich podreferatów:
- 6) projektowanie i prowadzenie wszelkich prac przygotowawczych, potrzebnych dla wykonania celów w punktach 4) i 5) wyżej wskazanych; ścisła współpraca z urzędami i wydziałami — jaka w tym kierunku okaże się potrzebną

§ 3.

Plan prac Referatu, przygotowany przez Wydział Robót Publicznych i Wydział Samorządowy zatwierdza Wojewoda. Wszelkich wystąpień nazewnątrz, podpisywania korespondencji Referatu dokonuje Wydział Wojewódzki.

§ 4.

Ustala się główne ramy działania Referatu jak następuje:

- 1) Referat przygotowuje plan budżetu Referatu na każdy rok i plan pracy, uwzględniając w nim ściśle ilość personelu, rozmiar prac zamierzonych do wykonania; budżet podlega zatwierdzeniu Wydziału Wojewódzkiego;
- 2) Referat projektuje zarządzenia do Wydziałów Powiatowych, określające im odnośny czasokres dla wykonania planów pomiarowych i zabudowania osiedli (art. 21 Rozp. Prezyd. Rzplitej z dn. 16.II.1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli). Na zasadzie zarządzeń, wydanych przez Urząd Wojewódzki, sejmiki i rady miejskie wstawiają do budżetów własnych odpowiednie kwoty na cele przeprowadzenia pomiarów;
- 3) Referat za pośrednictwem swego personelu podejmuje przeprowadzenie pomiarów odnośnych miast (jak p. 2 wyżej), zgodnie ze swym rocznym planem, uwzględniając przede wszystkim te miasta, gdzie przeprowadzone są prace scalenia gruntów, a to w tym celu, aby przez opracowanie planu zabudowy miasta przed scaleniem gruntów — dać możliwość miastu wykorzystać postanowienia art. 7 ustawy o postępowaniu scaleniowym, w/g. którego „do dyspozycji gminy wydziela się przy scaleniu tereny, potrzebne na cele użyteczności publicznej, przewidziane na te cele w zatwierdzonym planie zabudowy gminy”;
- 4) Referat opracuje i ustali jednolite znaki dla celów oznaczenia granic administracyjnych gmin, dla celów stabilizacji punktów sieci pomiarowej i reperów wysokościowych drogą zamówienia, względnie wykonania sposobem gospodarczym pod własnym dozorem — znaki będą jednolite dla wszystkich miast (z ewent. signum miasta, np. pierwsza, czy — gdzie to potrzebne — dwie pierwsze, litery jego nazwy);
- 5) po dokonaniu zdjęć pomiarowych miast i wygotowaniu planów sytuacyjnych i wysokościowych Referat przystąpi natychmiast do opracowania planów regulacji i zabudowy tych miast albo przez personel własny (fachowiec urbanista) z rozważeniem następnego projektu przez komisję fachowców (powołaną przez Wojewodę), albo też przez rozpisanie konkursu (możliwie jednoczesnego dla 2, 3 czy 4 miast, jeśli chodzi o miasta mniejsze) z odpowiednimi nagrodami, co da możliwość zainteresowania problemem wybitnych architektów-urbanistów i uzyskania przez nich opracowanych planów regulacji i zabudowy;
- 6) po załatwieniu następnie wszelkich formalności, ustawa o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli przewidzianych, Referat przeprowadza sprawę zatwierdzenia planów zabudowy przez odnośne władze.

W celu ułatwienia samorządom przeprowadzenia wstępnych formalności Referat opracowuje dla wydziałów powiatowych i miast odnośnych gotowe schematy druków, ogłoszeń, zawiadomień i protestów;

- 7) Referat zatwierdzone plany przekazuje za pośrednictwem odnośnych wydziałów powiatowych zainteresowanym

gminom miejskim do przestrzegania i wykonania ze stosownym pouczeniem związków komunalnych o dalszych ich uprawnieniach i zadaniach w związku z wykonaniem planu zabudowy (przepisy budowlane, pomiarowe, scalenie działek i t. d.).

§ 5.

Wydział Wojewódzki pokrywa wydatki z pracami Referatu związane z następujących źródeł:

- 1) z przelewanych przez wydziały powiatowe i odnośnie magistraty w całości lub części (w/g zarządzenia Urzędu Wojewódzkiego) przewidzianych w budżetach kwot na cele pomiarów — na r-k Wydziału Wojewódzkiego — Referat Pomiarów, Regulacji i Zabudowy; zasadą jest, aby związki komunalne opłaciły pełny koszt pomierzenia i opracowania dla nich planów regulacji i zabudowy;

- 2) z ewentualnych dotacji Wydziału Wojewódzkiego i innych.

§ 6.

Dla ułatwienia sobie pokrycia wydatków na pomiary i sporządzenie planów regulacji i zabudowy: — 1) powiatowe związki komunalne i gminy miejskie winny preliminować systematycznie, możliwie co rok pewne nawet drobne kwoty na cele pomiarów, choćby w danych latach pomiary miast na ich terenie nie miały być przeprowadzane; kwoty te systematycznie winny być przelewane do Wydziału Wojewódzkiego — konto Referatu Pomiarów, Regulacji i Zabudowy.

- 2) Referat Pomiarowy Regulacji i Zabudowy będzie w swoich księgach prowadził konto każdego miasta i Wydziału Powiatowego, aby zapisywać na nich wszelkie przebrane kwoty i pokrywać z nich następnie koszty pomiarów i opracowania planów regulacji i zabudowy danego miasta czy osiedla, gdy przyjdzie kolej na ich wykonanie. W ten sposób wydziały powiatowe i miasta mogą drogą rocznego asygnowania nieznacznych kwot zapewnić sobie możliwość pokrycia kosztów sporządzenia planów.

Powiat, zw. kom. i miasta, gdzie pomiary prowadzone będą w danym roku, muszą preliminować kwoty znaczniejsze, acz niekoniecznie w jednym roku pokrywające pełny koszt robót. Referat będzie miał możliwość rozkładać również te spłaty na pewien czasokres.

- 3) Powiatowe związki komunalne i gminy miejskie, na których terenie podjęte będą pomiary miast i opracowanie planów regulacji i zabudowy, a które nie będą mogły w danym roku (jeśli chodzi o okres kryzysu gospodarczego) przeznaczyć z własnego budżetu odpowiedniej kwoty na cele pomiarów, — będą mogły zaciągnąć za interwencją Wydziału Wojewódzkiego — Referatu Pomiarów, Regulacji i Zabudowy odpowiednią pożyczkę nisko oprocentowaną (5%), długoterminową z Banku Gospodarstwa Krajowego, który na ten cel postawił do dyspozycji Wydziału Wojewódzkiego odpowiedni kredyt; pieniądze z pożyczki uzyskane przebrane być muszą przez wydziały powiatowe i magistraty bezpośrednio do Wydziału Wojewódzkiego — konto Referatu Pomiarów, gdzie będą one zapisane od razu na konto odnośnego wydziału powiatowego na poczet pokrycia kosztów sporządzenia planów.

§ 7.

Odnośne magistraty na zarządzenie wydziałów powiatowych obowiązane są dostarczać personelowi Referatu Pomiarów na czas trwania prac w terenie:

- 1) pomieszczenia;
- 2) robotników i furmanek do pomocy przy pomiarach i zwożeniu materiałów, czy też znaków pomiarowych;
- 3) dokonywania wszelkich ułatwień dla prac pomiarowych koniecznych, jakoto ułatwiania korzystania z posesyj prywatnych dla stabilizacji znaków i t. p.

Koszta z tem związane pokrywane będą z części kwot, preliminowanych w danym roku na pomiary (patrz § 5 p. 1).

§ 8.

Regulamin niniejszy wchodzi w życie po zatwierdzeniu go przez Wydział Wojewódzki.

Regulamin niniejszy podany zostanie do wiadomości wszystkich Wydziałów Powiatowych i miast zainteresowanych.

OPIEKA SPOŁECZNA W WOJEWÓDZTWIE WARSZAWSKIEM.

W dniu 31 marca 1932 r. istniało na terenie województwa warszawskiego:

1. Stow. i związków o celach opiek.-wych. 138.
2. Kas samopomocy społ. (przeważnie żydowskie Gemius Chesed) 73.
3. Zakładów opiekuńczo - wychowawczych dla dzieci i młodzieży 69.
4. Zakładów otwartych dla dzieci, jak przedszkola i żłobki dzienne z dożywianiem 50.
5. Stacyj opieki nad matką i dzieckiem 30.
6. Poradni przeciw chorobom społecznym (gruźlica, jaglica, choroby weneryczne, alkohol) 8.
7. Domów opieki czyli przytułków dla starców i kalek 57.
8. Domów ludowych 80.
9. Świetlic 100.

W dniu 31 marca r. 1932 było 69 zakładów opiekuńczo - wychowawczych dla dzieci i młodzieży czyli o 7 mniej niż w ub. okresie sprawozdawczym, 10 zakładów bowiem uległo likwidacji, w r. 1931 przybyły zaś tylko 3 nowe zakłady. Z pośród 10 zakładów 3 zostały zlikwidowane wskutek polecenia Urzędu Wojewódzkiego, jako nieodpowiednie, reszta uległa likwidacji już to z powodu reorganizacji, już to z powodu małej frekwencji lub trudności finansowych.

W 69 zakładach dla dzieci i młodzieży w dn. 31.III.1932 r. było miejsc 4500, pensjonariuszy (dzieci i młodzieży) — 4.350. W porównaniu z ubiegłym okresem sprawozdawczym było w tych zakładach w dn. 31.III.1932 r. o 482 mniej miejsc (4.982 — 4.500 = 482).

Wśród 69 zakładów dla dzieci i młodzieży było w dn. 31.III.1932 r. 14 zakładów o przeznaczeniu specjalnym (dla dzieci i młodzieży trudnych do prowadzenia, głuchoniemych, ociemniałych, niedorozwiniętych, chorych), a mianowicie:

1. dla ociemniałych (Laski Różana).
2. dla epileptyków (Brwinów).
3. dla trudnych do prowadzenia (Piaseczno).
4. dla umysłowo niedorozwiniętych (2 w Pruszkowie, 1 w Niegłowie i 1 w Otwocku).

Z pośród wymienionych 69 zakładów dla dzieci i młodzieży 8 stanowi własność Pow. Zw. Kom., 20 kościelnych i zakonnych, 32 organizacyj społecznych, 2 fundacje, 4 prywatne, 3 magistratów miast. W zakładach otwartych dla dzieci, jak przedszkola i żłobki dzienne z dożywianiem, żywnością w roku sprawozdawczym około 45.000 dzieci przeważnie dzieci bezrobotnych, wydając na ten cel około 150.000 zł.

W dn. 31.III.192 r. było domów opieki, czyli przytułków dla starców i kalek 54, a zatem o 2 mniej niż w ub. okresie sprawozdawczym. Ogólna ilość miejsc w przytułkach 2.400, przebywało faktycznie pensjonariuszy 2.324. W liczbie 54 przytułków dla starców mieści się jeden dom pracy dobrowolnej w Płocku i jeden przyszły dom pracy przymusowej w Oryszewie. W obu tych zakładach należących do Warszawskiego Związku Międzykomunalnego Opieki Społecznej jest razem narazie miejsc 200, pensjonariuszy 159.

W porównaniu z poprzednimi latami kolonje letnie dla dzieci i młodzieży przedstawiają się następująco:

lata	wypoczynkowe	lecnicze	półkolonje	razem
1929	4.466 70%	951 15%	968 15%	6.485
1930	2.278 52%	829 17%	1.598 31%	5.105
1931	2.230 37%	1.631 29%	2.039 34%	5.900

Jak wynika z powyższego zestawienia w związku z wzrastającym bezrobociem wzrosła liczba dzieci potrzebujących wypoczynku wakacyjnego w specjalnych warunkach, zwłaszcza w Żyrardowie i Włocławku.

Wobec tego Urząd Woj. organizował w r. sprawozdawczym w pierwszym rzędzie półkolonje, by przez to uprzyścić jaknajwiększej ilości dzieci korzystanie z dobrodziejstw tego rodzaju wypoczynku i dożywiania, które w różnych ośrodkach różnie były stosowane, począwszy od częściowego dożywiania, aż do forsownego odżywiania.

3-DNIOWY KURS DLA SEKRETARZY GMINNYCH.

Staraniem i z inicjatywy Nowogródzkiego Urzędu Wojewódzkiego w dniach 23, 24 i 25 stycznia 1933 roku odbył się w Baranowiczach trzydniowy kurs dla sekretarzy gmin z powiatów: Nowogródzkiego, Słonimskiego i Baranowickiego.

Pierwszy wykład o roli społecznej sekretarza gminy miał wizytator p. Henryk Błażewski. Prelegent w obszernym przemówieniu nakreślił wytyczne, z jakimi należy podchodzić do pracy społecznej, kładąc nacisk przede wszystkim na systematyczne i wytrwałe spełnianie rozpoczętych czynności. Zaznaczył, że nie ilość członków w danej organizacji społecznej decyduje o rezultatach oraz o posłannictwie, jakie ma ona na danym terenie społecznym, lecz wartość i wytrwałość poszczególnych członków. Następnym wykładem o zasadach rachunkowości i budżetowaniu wygłosił p. Henryk Kaczyński.

W drugim dniu wykładów prelegent z Izby Skarbowej w Nowogródku, p. Stanisław Cieślewicz mówił o poborze i egzekucji podatków. Referat ten wywołał żywą dyskusję wśród słuchaczy. Na podstawie dotychczasowych wyników zauważyli oni, że wskutek pozbawienia gmin prawa egzekucji, praca w urzędach gminnych znacznie zwiększyła się i wzrosły koszty, a wpływy podatkowe szczególnie na rzecz samorządów znacznie zmalały. Doszło do tego, że gdyby nie dobrowolne wpłaty, które zawdzięczać należy tylko stalemu kontaktowi urzędu gminnego z płatnikami — samorzady gminne stanęłyby wobec alternatywy prowadzenia swej gospodarki kosztem bezprawnie zużywanych sum przechodnich albo co gorsza zaprzestaniem pracy i ograniczeniem swych czynności do roli biura informacyjnego.

O organizacji władz administracji ogólnej miał wykład Radca Urzędu Wojewódzkiego p. Waław Wierniewicz.

Z kolei mówił o zasadach spółdzielczości Naczelnik Urzędu Wojewódzkiego w Nowogródku, p. Celestyn Galasiewicz, z którego inicjatywy został kurs ten zorganizowany.

Wyluszczył zasady współpracy dla dobra powszechnego, należyte rozpowszechnienie idei spółdzielczości, powszechność kooperacji oraz równość i pracę wychowawczą wśród członków. Poza tem podkreślił apolityczność tego rodzaju stowarzyszeń, należytą współpracą członków, zastosowanie cen rynkowych, podział nadwyżek na rzecz członków, spółdzielni oraz cele wychowawcze.

W trzecim dniu kursu wykład o ustroju samorządu gminnego w województwach wschodnich wygłosił inspektor sam. gm. na pow. Nowogródzki, p. Roman Buzuk.

Następnie miał wykład Starosta baranowicki p. Jerzy Neugebauer, który w trzygodzinnym przemówieniu scharakteryzował ustawę o postępowaniu administracyjnym, wyjaśniając dokładnie obecnym jej znaczenie. Również Pan Starosta poświęcił dłuższy czas sprawie wydawania decyzji.

Ze Zrzeszenia Samorządów Powiatowych

WYRÓB WATY ZE LNU, JAKO SUROWCA KRAJOWEGO.

Kurczący się z roku na rok, niemal z miesiąca na miesiąc, eksport naszych produktów rolnych i wytworów przemysłowych, siłą rzeczy zmusza nasze czynniki tak rządowe, jak i społeczne do samowy-

starczalności gospodarczej kraju, t. j. do zastępowania wyrobów importowanych, wyrobami krajowymi, gdyż trudno pozwalać sobie na przywóz obcych towarów, za które trzeba płacić obcą walutą lub złotem, gdy tych walut nie otrzymuje się w dostatecznej ilości za eksportowane wytwory własne.

Ponieważ jednym z poważniejszych artykułów,

i to pierwszej potrzeby, w dużej ilości importowanym z zagranicy, jest bawełna, powstało zagadnienie zastąpienia jej, gdzie to się tylko da, produktem krajowym. — Produktem takim, który już od pewnego czasu skutecznie wypiera bawełnę, szczególnie w przędzalnictwie i tkaninach różnego rodzaju jest len.

Tkaniny lniane, aczkolwiek nieco droższe od bawełnianych, lecz za to znacznie trwalsze, znajdują coraz szersze zastosowanie i chętnie przez wojskowe instytucje, szpitalnictwo i publiczność są kupowane zamiast bawełnianych.

O ile jednak zastąpienie bawełny lmem, jako surowcem do wyrobu tkanin, nie napotkało większych trudności, gdyż wyrób tkanin lnianych był znany od najdawniejszych czasów, o tyle zastąpienie bawełny lmem, jako surowcem do wyrobu waty leczniczej napotkało na duże przeszkody, ze względu na to, że dotychczas jeszcze nikt waty ze lnu nie produkował, ani nie czynił w tym kierunku prób, jako kosztownych i dość trudnych, a nie wywołanych koniecznością życiową.

Dopiero w dobie przeżywanego kryzysu, mając na uwadze popieranie własnego rolnictwa i uniezależnienie się na wypadek wojny od surowców zagranicznych, Ministerstwo Spraw Wojskowych wystąpiło z inicjatywą poczynienia prób nad wyrobem waty leczniczej ze lnu.

Na apel Ministerstwa Spraw Wojskowych skierowany do wszystkich poważniejszych fabryk waty — pierwsza i narazie jedyna, wyprodukowała watę ze lnu Fabryka Waty „Valetudo“ w Zapolu pod Grodziskiem Mazowieckim, własność Zrzeszenia Samorządów Powiatowych, mającego swą siedzibę w Warszawie, przy ulicy Dobrej Nr. 28.

Pokonanie trudności z dokonywaniem prób nad wyprodukowaniem waty hygroskopijnej ze lnu, wymagających znacznych środków materialnych, mogło być dokonane tylko dzięki życzliwemu ustosunkowaniu się Ministerstwa Spraw Wojskowych oraz Samorządów Powiatowych, będących członkami „Zrzeszenia“, którzy swymi udziałami, oraz kierowaniem swych zapotrzebowań do Składnicy Sanitarnej „Zrzeszenia“, utworzyli ten kapitał, który mógł pozwolić na dokonanie tych prób.

Wyprodukowana przez Fabrykę „Valetudo“ wata ze lnu tak hygroskopijna jak i szpitalna szara niczem nie różni się od dotychczas wyprodukowanej waty z bawełny — jest wybitnie hygroskopijna i jako dobry przewodnik ciepła działa chłodząco na rany, a i ceną jest na poziomie tej ostatniej w gatunku dotychczas używanym t. zw. „Superior“.

Aczkolwiek przepisy obowiązującej farmakopei wymagają, aby wata hygroskopijna do celów leczniczych była przygotowywana z bawełny, to jednak wobec wyprodukowania przez Fabrykę „Valetudo“ waty ze lnu, Ministerstwo Opieki Społecznej — Departament Służby Zdrowia, okólnikiem z dn. 24 września 1932 r. L. Z. F. 33/42/1 do pp. Wojewodów i Pana Komisarza Rządu m. st. Warszawy zezwoliło na zastąpienie hygroskopijnej waty bawełnianej, takąż watą ze lnu.

Obecnie przeto, gdy została wyprodukowana wata z surowca krajowego, jak również usunięte zostały przeszkody natury formalnej w stosowaniu jej do celów leczniczych, oczekiwać należy, że szeroki ogół społeczeństwa, mając na uwadze dobro publiczne i wysoką wartość produktu krajowego, zaczną go wszechstronnie stosować.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 1. II. 1933 r.).

1 dol. St. Zjedn. — 8.94 zł. — 8.90 zł.
100 frank. szwajc. — 172.17 — 173.03 zł.
1 funt. szterl. — 30.50 — 30.20 zł.
100 frank franc. — 34.94 zł. — 34.76 zł.

PAPIERY PROCENTOWE.

(Notowane na giełdzie warszawskiej w dniu 1. II. 1933 r.).

4 proc. pożyczka inwestycyjna 104.00 zł. 3 proc. pożyczka państw. budowl. 42.25, zł. 4 proc. państwowa pożyczka premjowa dolarowa zł. 56.75, 8 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 94 zł. (w złotych w złocie = 161.68 zł. obieg.). 8 proc. obligacje Banku Gospodar. Krajowego 94 zł. w zł. w złocie = 161.68 złotych obieg.). 7 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 83.25 zł. 7 proc. obligacje Banku Gospod. Krajow. 83.25 zł. 8 proc. Listy Zastawne Banku Rolnego 94.00 (w złotych w złocie = 161.68 złotych obiegowym). 7 proc. Listy Zastawne Bank Roln. 83.25 zł. 4½ proc. Listy Zastawne Ziemskie — 37.75 zł. 8½ proc. obligacje Polskiego Banku Komunalnego III i IV em. — 93 zł.

4½ proc. Listy Zastawne m. Warszawy 44.50 zł. 8 proc. Listy Zastawne m. Warszawy 43.50. 8 proc. Listy Z. m. Piotrkowa 50.00 zł. 8½ proc. Listy Zastawne m. Łodzi 45.00 zł., 8 proc. Listy Z. m. Lublina 48.00. 8 proc. Listy Z. m. Częstochowy 42.50. 8½ proc. L. Z. m. Kielc 52.00
Akcje Banku Polskiego 81.00 zł.
Kurs urzędowy 1 grama czystego złota 5.9244 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania).
W dn. 1. II. 1933 r. Warszawa.

Zyto 16.50 — 17.00 zł.
Pszenica 28.25 — 26.75 zł.
Jęczmień 15.50 — 17.50 zł.
Owies 17.00 — 14.00 zł.

NABIAŁ.

(W dniu 11. I. 1933 r. Warszawa).

Mleko niezbiierane: Cena za 1 litr. mleka w hurcie 0.30 zł.
Masło: za 1 kg. w hurcie: wyborowe luksusowe 2.60 zł., mleczarskie deserowe II gat. 2.20 zł., mleczarskie solone 2.40 zł., oselkowe 1.70 zł.
Ceny masła w detalu rozumieją się o 15 % więcej cen hurtowych.
Jaja świeże za sztukę 0.14 zł.

Poradnik samorządowy

1. Pytanie. 1. Urząd gminy Brwinów zapytuje: Czy należy żądać złożenia dokumentów od osób przybyłych do gminy, jeżeli zapis do rejestru mieszkańców dokonany został na podstawie wyciągów z akt

stanu cywilnego (§ 37 rozp.orz. M. S. Wewn.), albo zawiadomienie władz adm. ogólnej (§ 39 rozporz. M. S. Wewn.), albo wreszcie na podstawie zawiadomienia wzoru „A“, o ile gmina nadsyłająca to zawiado-

mienie potwierdziła zapis w swym rejestrze wymaganymi dokumentami (§ 35 ust. 2 rozp. M. S. Wewn.)?

2) Czy na wypadek zmiany miejsca zamieszkania posiadane dokumenty osoby opuszczającej gminę mają być przesyłane do gminy następnego zamieszkania, jak to było przy przesiedlaniu się w myśl dawnych przepisów o prowadzeniu ksiąg stałej ludności?

3) Czy dowód zmiany zamieszkania wzoru „A” oraz wyciągi z ksiąg stanu cywilnego należy przechowywać w teczkach i kopertach, jak wszystkie inne dokumenty mieszkańców, czy też należy wszywać do akt korespondencji ogólnej?

4) W jaki sposób przechowuje się w archiwum wyciągi z akt stanu cywilnego, sporządzone w postaci wykazów zbiorowych (np. wykazów kwartalnych), w których zawarte są dane, dotyczące większej ilości osób? Czy nie można żądać od urzędów stanu cywilnego, aby nadsyłały wyciągi oddzielnie na każdą osobę?

5) Czy karty rodzinne wzoru Nr. 7, dotyczące osób, które gminę opuściły a więc które zostały skreślone z rejestru (karty nieaktualne) mają nadal pozostawać w kartotece aktualnej, czy też należy je wydzielić w odrębną kartotekę archiwalną?

6) Jak należy prowadzić numerację ksiąg kontroli ruchu ludn. t. j. od numeru 1-go za każdy rok kalendarzowy, jak dziennik korespondencyjny, czy też do końca każdego poszczególnego tomu?

7) Czy korespondencję otrzymaną stosownie do ust. 7 § 30 rozp. M. S. Wewn. należy skierować do gminy następnego zamieszkania, czy też do gminy od której zawiadomienie otrzymano?

8) Czy akt dziecka, urodzonego z rodziców nieślubnych ma być sporządzony na nazwisko matki, czy też na nazwisko ojca, jeśli ten wyrazi zgodę na sporządzenie aktu urodzenia dziecka na swoje nazwisko?

Odpowiedź. 1) Nie powinno się żądać od przybysza złożenia dokumentów, które gmina już posiada. Jest rzeczą obojętną, czy mieszkaniowiec sam złożył wymagane przy zapisie do rejestru dokumenty, czy też gmina uzyskała je w inny sposób. Np. jeżeli gmina posiada metrykę urodzenia mieszkańca N. N. to ponownie składać tego samego dokumentu nie potrzeba.

Przy zmianie zamieszkania zapis z rejestru poprzedniego miejsca zamieszkania przenosi się niejako do rejestru gminy nowego zamieszkania przy pomocy wzoru „A”. Należy przytem jednakże zwracać baczną uwagę na to, aby zawiadomienie wzoru A było wypełnione należycie. Tak więc we wzorze tym powinno być bezwarunkowo wskazane, czy zapis został udokumentowany, czy też nie. W pierwszym wypadku w odpowiednich rubrykach powinna być adnotacja: „patrz akta” (patrz instr. M. S. Wewn. § 31 ust. 2), zaś w drugim wypadku: „brak danych” (patrz instrukcja M. S. Wewn. §§ 41 ust. 3, 84 ust. 1 i 2). Jeżeli we wzorze „A” figuruje adnotacja: „patrz akta”, oznaczająca, że zapis w danej rubryce został potwierdzony właściwym dokumentem — to od przybysza złożenia tego dokumentu ponownie wymagać nie należy. Natomiast w innych wypadkach powinien on być wezwany do złożenia dokumentów, o ile takowe nie są już w posiadaniu gminy.

Np. w zawiadomieniu wzoru „A” w rubryce „data urodzenia” figuruje adnotacja „p. akta”. W tym wypadku rubryka ta jest udokumentowana

i ponownego dowodu nie wymaga. W tym wypadku dokumenty znajdują się w posiadaniu gminy poprzedniego zamieszkania i gmina, otrzymująca wzór „A” i wpisująca na tej podstawie przybysza do swego rejestru, może w miarę potrzeby i życzenia otrzymać je stamtąd. Natomiast w rubryce: „przynal. państwowa” figuruje adnotacja: „brak danych”. Osoba ta będzie zatem wezwana do przedstawienia dowodu przynależności państwowej (patrz instr. M. S. Wewn. § 18). Dopiero po uzyskaniu wymaganego dokumentu można przystąpić do wypełnienia tej rubryki w rejestrze.

2) Gmina wysyłająca zawiadomienie wzoru A nie ma obowiązku przysyłać do gminy następnego zamieszkania dokumentów osoby opuszczającej gminę. Wystarczy adnotacja w odpowiednich rubrykach wzoru A: „patrz akta”. Jednakże gmina następnego miejsca zamieszkania ma prawo żądać przesłania jej tych dokumentów. Na takie specjalne żądanie dokumenty należy przesłać, odnotowując fakt wysłania w rejestrze (w rubryce uwagi) (Data wysłania i dokąd wysłano dokumenty z adnotacją: „p. akta”). Żądanie nadesłania dokumentów należy złożyć do akt wzamian dokumentów, które się wysyła. Na żądaniu tem należy również uwidocznic datę wysłania i podpis urzędnika, upoważnionego do podpisywania aktów. Wyjątek od tej reguły stanowi § 25 instrukcji M. S. Wewn., który nakazuje przysyłanie przy wzorze „A” aktów, dotyczących karalności.

3) Stosownie do § 19 instrukcji M. S. Wewn. wszelkie dokumenty usprawiedliwiające zapisy w rejestrze mieszkańców powinny być przechowywane z jaknajwiększą starannością w osobnym archiwum. Do dokumentów tych należy zaliczyć wszelkie akta stanu cywilnego i wyciągi z tych akt, wszelkie dokumenty nadsyłane przez władze adm. og. w myśl § 39 rozp. M. S. Wewn. tudzież zawiadomienia wzoru „A”, „B” i „C” otrzymywane od innych gmin, jeżeli osoby, których te zawiadomienia dotyczą, zostały wciągnięte do rejestru mieszkańców. Jest przytem obojętne, czy dokumenty te otrzymane były bezpośrednio od osób interesowanych, czy z urzędów stanu cywilnego, czy też nadesłane zostały na żądanie gminy następnego miejsca zamieszkania przez gminę poprzedniego zamieszkania. Tak samo nie jest istotne czy dokumenty powyższe są oryginałami, czy też należycie uwierzytelnionymi odpisami.

Korespondencji, która nie posiada charakteru dowodu, potwierdzającego zapis w rejestrze, albo usprawiedliwiającego zapisanie wzgl. skreślenie danej osoby do rejestru wzgl. z rejestru nie należy przechowywać w archiwum dokumentów, lecz traktować narówni z korespondencją ogólną.

4) Urzędy stanu cywilnego obowiązane są w myśl art. 3 rozporządzenia Prezydenta R. P. o ewidencji ruchu ludności (tekst znowelizowany) przysyłać indywidualne wyciągi, a nie wykazy zbiorowe.

Jednakże w wypadku posiadania zbiorowych wykazów gmina może złożyć go do akt jednej z wymienionych w nim osób, zaś w teczkach z aktami innych figurujących w tymże wyciągu osób umieścić odpowiednią notatkę, wskazującą pod jakim nazwiskiem należy szukać wyciągu oryginalnego.

5) Karty rodzinne już nieaktualne t. j. karty, dotyczące osób, które opuściły gminę, albo zmarły, albo

karty kobiet, wpisanych po wyjściu zamąż na kartach swych mężów i t. p. powinny być wydzielane i przenoszone do odrębnej kartoteki archiwalnej.

Jednakże praktyka poucza, aby przenoszenie kart do kartoteki archiwalnej dokonywane było dopiero po pewnym czasie np. po 2 lub 3 latach. Doświadczenie wskazuje bowiem, że karta osoby zmarłej, albo mężatki lub osoby, która gminę opuściła, często bywa jeszcze przez dłuższy okres czasu potrzebna gminie. Aby więc w takich wypadkach uniknąć poszukiwań w kartotece archiwalnej gminy przeważnie przenoszą takie karty do archiwum po pewnym dopiero czasie.

Nasuwa się pytanie, w jaki sposób po upływie paru lat dokonać wydzielania kart nieaktualnych z ogólnej masy tak, aby nie sprawiało to wielu trudności? Technicznie uskutecznia się to w ten sposób, że karty nieaktualne po dokonaniu adnotacji o skreśleniu z rejestru oznacza się niezwłocznie znakiem umówionym np. przekreśla się lewy górny róg karty czerwonym ołówkiem. Po trzech np. latach przegląda się kartotekę, nie wyjmując kart, lecz tylko patrząc na lewy róg i przencsi się do archiwum te karty, które są oznaczone w powyższy sposób. Karty następnego rocznika można oznaczać podwójną kreską w lewym roku, albo

kreską w prawym rogu karty, albo kreską innego koloru i t. d.

6) Księgę kontroli numeruje się od numeru 1 w każdym roku kalendarzowym bez względu na to, czy rocznik tej księgi zawarty jest w jednym, czy w kilku tomach, czy też tylko w części jednego tomu. Każdego 31 grudnia księga powinna być zamknięta i podsumowana. Na dzień każdego 1 stycznia otwiera się nowy rocznik, poczynający się od numeru pierwszego.

8) Odpowiedź należy przysyłać zawsze tej gminie, która nadsyła zawiadomienie. Inaczej powstawałyby nieporozumienia oraz trudności przy prowadzeniu terminarzów. Jednakże gdy tego wymaga zdaniem gminy dobro sprawy, należy powiadamiać obydwie gminy. Gminy powinny pomagać sobie wzajemnie w dobrze zrozumianym wspólnym interesie przy usuwaniu wszelkich niejasności.

8) Dzieci mogą być na podstawie niektórych przepisów dzielnicowych zapisywane w aktach stanu cywilnego na nazwisko ojca. W tej sprawie należy zwrócić się w konkretnym wypadku o decyzję władzy nadzorczej.

B.

Komunikaty

STUDJUM ADMINISTRACJI KOMUNALNEJ.

Sekretariat Studium Administracji Komunalnej przy Wydziale Nauk Politycznych i Społecznych Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie, podaje do wiadomości, że dnia 25 lutego 1933 r. zostanie uruchomiony kolejny XIII Kurs Studium Administracji Komunalnej dla pracowników samorządowych.

Program Kursu Studium na grupie A. i B. obejmuje między innymi następujące przedmioty:

Część ogólna programu:

1. Historia ustroju Polski.
2. Prawo konstytucyjne.
3. Prawo cywilne.
4. Prawo karne.
5. Prawo administr. z ustr. władz skarbowych.
6. Nauka o społeczeństwie.
7. Geografia gospodarcza Polski.
8. Ekonomia polit. i Polit. Ekonom.

Umiejętności praktyczne:

1. Rachunkowość komunalna.
2. Biurowość.
3. Język polski.
4. Statystyka stosowana.
5. Gminne kasy pożycz. - oszczędn.
6. Prawo urzędnicze.
7. Akta stanu cywilnego i ew. ruchu ludności.
8. Wychowanie fizyczne.
9. Sprawy wojskowe.

Przedmioty samorządowe:

1. Ustrój samorządu.
2. Skarbowość ogólna.
3. Skarbowość komunalna.
4. Budżet komunalny.
5. Polityka komunalna.

Polityka komunalna obejmuje poza wykładem teoretycznym oraz zajęciami praktycznymi cały szereg przedmiotów - monografji, mających na celu pogłębienie samego zagadnienia, jak: Teorię polityki komunalnej, ubezpieczenia w samorządzie, spółdzielczość, szkolnictwo, przedsiębiorstwa komunalne, rolnictwo, zdrowie publiczne, opiekę społeczną, drogi, regulację miast, politykę gruntową i rozbudowę miast, prawo budowlane i t. d.

Kurs XIII Studium trwać będzie od dnia 25 lutego r. b. do dnia 10 lipca 1933 r. Warunki zapisu są następujące:

I. Dla grupy A. (dla pracowników samorządu miejskiego i ziemskiego) conajmniej 6 klas szkoły średniej oraz trzy lata praktyki na stanowisku referendarskim, albo podreferendarskim.

II. Dla grupy B. (dla pracowników samorządu wiejskiego) conajmniej 4 klasy szkoły średniej, albo 7 klas szkoły powszechnej oraz trzy lata praktyki na stanowisku referendarskim lub podreferendarskim.

Wymagania 3-letniej praktyki mogą być obniżone w zależności od posiadania wykształcenia szkoły średniej.

Kandydaci, nieposiadający przy zapisie pełnych kwalifikacyj, mogą być przyjęci na podstawie egzaminu wstępnego, albo z przedmiotów ogólnych (Historja i Geografia Polski), albo z przedmiotów samorządowych (ustrój samorządowy i zakres jego działalności).

Oplata na kursie A. wynosi Zł. 300.—, na kursie B. Zł. 150.—, płatne zgóry przy zapisie.

Kandydaci powinni składać: Podanie, życiorys, własnoręcznie napisany, odpis świadectwa szkolnego i pracy, oraz metrykę urodzenia i 2 fotografie.

Sluchacze będą mogli korzystać z bursy i jadłodzielni Akademickiej, znajdującej się na miejscu w gmachu Wolnej Wszechnicy Polskiej, ul. Wolnej Wszechnicy Polskiej róg Opaczewskiej.

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

SP. Z O. O. W WARSZAWIE

P O L E C A WYDAWNICTWA BIBLIOTEKI SAMORZĄDOWEJ I KOMISY:

	Cena		Cena
1. Prof. A. Pragier: „Zarys skarbowości komunalnej“. Część I-sza i II-ga, dwa tomy, razem..	zł. 4.—	Na r. 1930	3.—
2. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Sprawa drogowa w Polsce“	„ 1.20	Na r. 1931	5.—
3. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ tom I i II	„ 14.—	Na r. 1932	7.—
4. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. III	„ 14.—	Na r. 1933	7.—
5. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. IV	„ 25.—	28. „Działalność Sejmiku Skierniewickiego. Osiem lat pracy“	„ 2.—
6. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. V	„ 18.—	29. „Sejmikowe komisje rewizyjne (wzory, regul.)“	„ 0.50
7. „Działalność pow. związ. komun. w dziedzinie zdrowia publicznego“	„ 0.50	30. S. Gliszczyński: „Instrukcja Biurowa dla urzędników gmin wewn. organ. gminy w b. zab. rosyjskim“	„ 1.—
8. „Sadownictwo w Samorządzie Powiatowym“ ..	„ 0.50	31. K. Windakiewicz: „Prawo o związk. międzykomunalnych“	„ 5.—
9. A. Bogusławski: „Samorząd w ubiegłym dziesięcioleciu“	„ 0.50	32. Inż. A. Zaleski: „Drzewa przy drogach“	„ 3.—
10. Skorowidz banków państw. i akcyjnych, Kas Oszczędności, Spółdzielni Kredytowych Rzplitej Polskiej“ nowe wydanie w oprac. Stef. Stan. Kwiatkowskiego	„ 7.—	33. „Zagadnienie organizacji oszczędności“ (Zbiór referatów, wygłosz. na zjeździe Delegatów K. K. O. 1929 r.), cz. I	„ 5.—
11. „Z zagadnień samorządu“	„ 2.—	34. „Zagadnienie organizacji oszczędności“, cz. II	„ 2.50
12. Inż. Józef Cwikiel: „Znaki Drogowe“	„ 3.20	35. Polak Tadeusz: „Pomoc kredytowa“	„ 2.75
13. Dr. M. Jaroszyński: „Samorząd terytorjalny w Polsce“	„ 1.50	36. Inż. W. Marzec: „Administracja i organizacja robót“	„ 12.—
14. Dr. M. Jaroszyński: „Gospodarka gmin wiejskich na tle stanu finansów gminnych“ — oraz „Znaczenie opłat drogowych“ (w jednym tomie)	„ 3.—	37. Smerek: „Banki Komunalne w Polsce“	„ 2.50
15. J. Bek: „Działalność Rady Powiatowej w Limanowie na polu popierania sadownictwa“	„ 1.50	38. B. Markowski: „Z dziejów gospodarki miejskiej w Kielcach“	„ 2.50
16. St. Pachnowski: „Przepisy budżetowe dla związków komunalnych“ (obowiązująca instrukcja budżetowa, wzory, wyjaśnienia). Wyczerpane, nowe wyd. w oprac.	„ 5.—	39. Achilles Rosenkranz: „Opłaty stemplowe, wiążące się z działalnością K. K. O.“	„ 2.—
17. Z. Pietkiewicz: „Gospodarka miast polskich“ ..	„ 2.50	40. S. Woyzbun: „Historja bankowości“	„ 2.—
18. Projekt organizacji prac statystycznych w powiatowych związkach komunalnych. (Odbitka z kwartalnika Statystycznego G. U. S.)	„ 3.—	41. M. Turskiego i T. Wolframa: „Polska Tabela Procentowa“ w opracie	„ 10.—
19. St. Podwiński: „Bibliografia literatury polskiej o samorządzie terytorjalnym“	„ 2.—	42. Dr. K. Windakiewicz: „Komunalne Kasy Oszczędności w Rzplitej Polskiej“ — za 1 egz.	„ 5.—
20. St. Podwiński: „Ustrój samorządu powiatowego na terenie b. zaboru rosyjskiego“	„ 1.20	43. A. K. Czyżowski: „Szara Książeczka“ za 1 egz. ..	„ 1.20
21. St. Podwiński: Tabelaiczne zestawienie organizacji sam. terytorj.	„ 8.—	44. K. Kühn: „Zarys programu i metod pracy samorządu ziemskiego“	„ 5.—
22. St. Podwiński: Wskazówki dl inspektorów samorządu gminnego	„ 6.—	45. J. Długocki: „Jak zakładać i prowadzić szkolne kasy oszczędności“	„ 1.20
23. St. Tomaszewicz: „Zarys zasad naukowej org. pracy“	„ 1.50	46. B. Brodowski: „Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce“	„ 6.50
24. Kowalczewski: „Stan mieszkań służby folwarczej“	„ 3.50	47. K. Tokarski: „Wskazówki dla meldujących się“ ..	„ 0.60
25. Inż. Z. Rudolf: „Podstawowe zagadnienia zdrowotne wsi i miasteczek“	„ 1.—	48. A. Szczepański: „Ankieta rejestracyjna ludności“	„ 0.80
26. Pamiętnik Zjazdu Przedstawicieli Sejmików Powiatowych	„ 2.—	49. B. Bagiński: „Meljoracja w pow. Chełmskim“ ..	„ 5.—
w roku 1925	„ 1.—	50. S. Maltze i W. Feist: „Wskazówki dla urzędów gminnych o prowadzeniu ewidencji koni“	„ 3.—
w roku 1926	„ 2.—	51. J. Roziecki: „Podręcznik dla K. K. O.“	„ 12.—
w roku 1927	„ 2.—	52. K. Prökl: „O zakładach leczniczych“	„ 6.—
27. Kalendarz Samorządowy (siedem tomów)	„ 1.—	53. Dr. E. Wisenberg: „Koszty leczenia w szpitalach b. zab. rosyjskiego“	„ 6.—
Na r. 1926	„ 2.—	54. Fr. Sedlaczek: „Bibliografia dotycząca działalności samorządu w zakresie oświaty pozaszkolnej (1905 do 1.IV.1930)	„ 2.—
Na r. 1927	„ 2.—	55. S. Woyzbun: „Gielda, przeszłość, organizacja obecna, obroty i t. d.“	„ 8.50
Na r. 1928	„ 2.—	56. T. Jankowski i St. Przestrzelski: „Prawo o wyroczeniach oraz Postępowanie Karne Administracyjne“	„ 6.—
Na r. 1929	„ 2.—	57. Dr. J. Horszowski i Mgr. R. Galater: „Postępowanie Egzekucyjne Władz Skarbowych“ (teksty i objaśnienia)	„ 7.—
		58. Wacław Brzeziński: „Terytorjalna organizacja gminy wiejskiej w Polsce. Wnioski do reformy“	„ 4.—

Uwaga: przyjmujemy wszelkie zamówienia na książki i czasopisma.

Przyjmujemy zamówienia na pomoce biurowe i materiały piśmienne.

Zamówienia kierować:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o.

Warszawa, ul. Świętokrzyska 13.

czus. 13458/15/6

BIBLIOTEKA SAMORZĄDU:

Wacław Brzeziński

**„Terytorjalna organizacja gminy wiejskiej w Polsce.
Wnioski do reformy.”**

CENA ZA 1 EGZ. 4 ZŁ.

Rozprawa doktorska, przyjęta przez Radę Wydziału Prawa Uniwersytetu Warszawskiego z przedmową Prof. Uniwersytetu B. Wasiutyńskiego.

Nakładem Samorządowego Instytutu Wydawniczego

i z zasiłku Seminarjum Prawa Administracyjnego Uniwersytetu Warszawskiego.

Część I. Historia i obecny stan terytorjalnej organizacji gminy wiejskiej w Polsce.

1. Historia gminy wiejskiej w Polsce pod rozbiarami: a) Zabór pruski, b) Zabór austriacki, c) Zabór rosyjski — Królestwo kongresowe, d) Zabór rosyjski — obszar dawnej Litwy i Rusi.
2. Sprawa jednolitego typu gminy wiejskiej w Państwie Polskiem od r. 1918 do chwili obecnej.
3. Ogólna charakterystyka terytorjalnej organizacji gminy wiejskiej w Państwie Polskiem.

Część II. Wnioski do reformy terytorjalnej organizacji gminy wiejskiej.

1. Zasady ogólne. 2. Stanowisko gminy wiejskiej w ustroju polskiej administracji publicznej. Jej zakres działania. 3. Wnioski do reformy.

Część III. Terytorjalna organizacja gminy wiejskiej w rządowym projekcie ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego.

W związku z nowym okólnikiem Ministra Rolnictwa w sprawie wprowadzenia w życie ustawy z dnia 21 marca 1931 r. o zmianie niektórych przepisów ustawy z dnia 23 marca 1929 r. o opłatach od ogierów nieposiadających świadectw uznania (Dz. U. R. P. Nr. 39, poz. 339) uprzejmie zawiadamiamy, iż posiadamy poszczególne rodzaje do druków, wykonane w/g nowych przepisów, po następujących cenach:

Obwieszczenia	za 100 sztuk	4.00 zł.
Spis ogierów. Wzór Nr. 1	za 100 ark.	6.50 „
Zaświadczenie. Wzór Nr. 2	za 100 sztuk	2.50 „
Pokwitowanie. Wzór Nr. 3 w bloczkach po 50, po- dwójne	za 1 blok	2.00 „
Deklaracje. Wzór Nr. 4	za 100 sztuk	2.50 „
Cyfrowe zestawienie	za 100 ark.	4.00 „
Zaświadczenie ukończenia lat 15	za 100 sztuk	2.50 „
Zaświadczenie wady organicznej	za 100 sztuk	2.50 „
Wezwania przewidziane § 4 instrukcji Min.-Roln. dla zarządów gmin z dn. 12.IV 1931 r.	za 100 sztuk	2.50 „
Instr. Min. Roln. dla zarządów gmin z d. 12.IV 1931 r.	za 100 sztuk	5.00 „

Powyżej wyszczególnione druki wysyłamy na każde żądanie z doliczeniem kosztów przesyłki. Zamówienia kierować pod adresem:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY, Warszawa, Świętokrzyska 13.